

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE MADDİ DEĞERLER VE
NARSİZİZM

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Erdem ÇEBİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ahmet AKIN

İSTANBUL – 2016

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI SOYADI : Erdem ÇEBİ

TEZ DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : Ortaokul Öğrencilerinde Maddi Değerler ve Narsisizm

ENSTİTÜ : Sosyal Bilimler Enstitüsü

ANABİLİM DALI : Klinik Psikoloji

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİN TARİHİ : 01.06.2016

SAYFA SAYISI : 53

TEZ DANIŞMANI : Prof. Dr. Ahmet AKIN

DİZİN TERİMLERİ : Aile, çocuk, değer, materyalizm, narsisizm

TÜRKÇE ÖZET : Bu çalışma çocuklarda maddi değerler ve narsisizm düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada; çocuklarda maddi değer ve narsisizm düzeyinin yaş, cinsiyet, fiziksel görünüm, gelir düzeyi, akademik başarı, ebeveyn tutumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği detaylandırılmıştır. Araştırma 147 kişilik örneklem üzerinde yapılmıştır. ANOVA, t testi kullanılmıştır. 10- 13 yaş grubundaki öğrencilerde yapılan çalışmaya göre maddi değerler açısından yaş düzeyleri- akademik başarı arasında anlamlı farklılık olduğu ve narsisizm açısından öğrencilerin yaş düzeylerine göre anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir.

DAĞITIM : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne

Erdem ÇEBİ

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE MADDİ DEĞERLER VE
NARSİZM

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
ERDEM ÇEBİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ahmet AKIN

İSTANBUL – 2016

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Erdem ÇEBİ

.../.../2016

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Erdem ÇEBİ' nin **ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE MADDİ DEĞERLER VE NARSİZM** adlı tez çalışması, jürimiz tarafından psikoloji anabilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. ....

Üye

Prof. Dr. ....

(Danışman)

Üye

Yrd. Doç. Dr. ....

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.... / .... / 2016

İmzası

Doç. Dr. ....

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışmanın amacı çocuklarda maddi değerler ve narsizm arasındaki ilişkileri ve çocuklarda maddi değer ve narsizm düzeyinin yaş, cinsiyet, fiziksel görünüm, gelir düzeyi, akademik başarı, ebeveyn tutumu değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubu, 75 kız ve 72 erkek olmak üzere toplam 147 kişiden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin yaş düzeyi 10 ve 13 arasındadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Çocukluk Çağı Narsisizm Ölçeği ve Çocuklar İçin Maddi Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada veri analiz tekniği olarak Pearson Korelasyon katsayısı, t testi ve F testi kullanılmıştır. Veriler SPSS 11,5 programı ile analiz edilmiştir.

Çocukların maddi değerler ve narsisizm düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda bu iki değişken arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda kız ve erkek öğrencilerin, narsisizm düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı, kız ve erkek öğrencilerin, maddi değerler düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Narsisizm açısından fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrenciler karşılaşmasında anlamlı bir farklılık olmadığı, maddi değerler açısından fiziksel görünümü olumlu ve olumsuz bulan öğrenciler karşılaşmasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin yaş düzeyleri ve akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ebeveyn tutumları düzeyleri açısından da maddi değerler ve narsisizm düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Narsisizm, maddi değerler, çocuklar

SUMMARY

The purpose of this study is to examine the relationship between material values for children and childhood narcissism and to examine if there are significant differences between material values and narcissism in terms of gender, age, physical appearance, academic success, economic status and family attitudes. This research is conducted on 75 girls and 72 boys. The age level of participants was ranged from 10 to 13. The data used in this study were collected with three measuring scale. In the research data sheet is questioned the age of participants, gender, age, physical appearance, academic success, family attitude and economic status of participants. Also Material Values For Children Scale and Short Form of Narcissism Scale were used as measures. Pearson Correlation, t-test, and One way ANOVA (F test) were used as data analysis methods. Data were analysed by SPSS 11,5 package programme.

Results showed that there is a positive significant relationship between material values and narcissism. In terms of gender, physical appearance, income level, parental attitudes there are not significant differences between material values and narcissism level. However a significant difference was found between age and academic success level of participants. Results were discussed in light of related literature.

Keywords: Narcissism, material value, children.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ	v
EKLER LİSTESİ.....	vi
ÖN SÖZ.....	vii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: PROBLEME GENEL BİR BAKIŞ	
1.1 ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	3
1.2 ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ	3
1.3 AMAÇ	4
1.4 ÖNEM.....	4
1.5 SAYILTILAR	4
1.6 SINIRLILIKLAR.....	5
1.7 TANIMLAR	5
İKİNCİ BÖLÜM: LİTERATÜR TARAMASI	
2.1 DEĞER KAVRAMI	6
2.1.1 Materyalizm (Maddi Değer)	7
2.1.2 Çocuklarda Maddi Değerlerin Gelişmesi.....	9
2.1.3 Aile İlişkileri ve Materyalizm.....	11
2.1.4 Televizyon ve Materyalizm Arasındaki İlişki.....	12
2.1.5 Satın Alma Takıntısı ve Materyalizm Arasındaki İlişki.....	13
2.1.6 Kişilik Özelliği Olarak Materyalizm	13
2.1.7 Materyalizmin Gelişmesi.....	14
2.2 NASİSİZM KAVRAMI.....	16
2.2.1 Narsisizmin Tarihçesi	18
2.2.2 Narsistik Kişilik Bozukluğu.....	20
2.2.3 Narsisist Kişiler.....	22
2.2.4 Sağlıklı Narsisizm.....	24
2.2.5 Patolojik Narsisizm.....	25
2.2.6 Narsisizm Üzerine Yapılan Araştırmalar	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	
3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ	29
3.2 ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	29
3.3 ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	29
3.3.1 Bilgi Toplama Formu	29
3.3.2 Çocukluk Çağı Narsisizm Ölçeği	30

3.3.3 Çocuklar İçin Maddi Değerler Ölçeği	30
3.4 İŞLEM VE VERİ ANALİZ TEKNİKLERİ	31
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGU VE YORUMLAR	
4.1 NARSİSİZM İLE MADDİ DEĞERLER ARASINDA ANLAMLİ BİR İLİŞKİ VARDIR.....	32
4.2 NARSİSİZM AÇISINDAN KIZ VE ERKEK ÖĞRENCİLER ARASINDA CİNSİYETE GÖRE ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.	32
4.3 MADDİ DEĞERLER AÇISINDAN KIZ VE ERKEK ÖĞRENCİLER ARASINDA CİNSİYETE GÖRE ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.	32
4.4 NARSİSİZM AÇISINDAN FİZİKSEL GÖRÜNÜMÜ OLUMLU BULAN VE BULMAYAN ÖĞRENCİLER ARASINDA FİZİKSEL GÖRÜNÜM ALGISINA GÖRE ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.	33
4.5 MADDİ DEĞERLER AÇISINDAN FİZİKSEL GÖRÜNÜMÜ OLUMLU BULAN VE BULMAYAN ÖĞRENCİLER ARASINDA FİZİKSEL GÖRÜNÜM ALGISINA GÖRE ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.	33
4.6 NARSİSİZM AÇISINDAN GELİR DÜZEYLERİ ORTA VE YÜKSEK OLAN ÖĞRENCİLER ARASINDA ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.	34
4.7 MADDİ DEĞERLER AÇISINDAN GELİR DÜZEYLERİ ORTA VE YÜKSEK OLAN ÖĞRENCİLER ARASINDA ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.	34
4.8 ÖĞRENCİLERİN NARSİSİZM DÜZEYLERİ AÇISINDAN YAŞ ARALIKLARINA GÖRE ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.....	34
4.9 ÖĞRENCİLERİN MADDİ DEĞERLER DÜZEYLERİ AÇISINDAN YAŞ ARALIKLARINA GÖRE ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.....	35
4.10 ÖĞRENCİLERİN NARSİSİZM DÜZEYLERİ AÇISINDAN AKADEMİK BAŞARI DURUMLARINA GÖRE ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.	36
4.11 ÖĞRENCİLERİN MADDİ DEĞERLER DÜZEYLERİ AÇISINDAN AKADEMİK BAŞARI DURUMLARINA GÖRE ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.	36
4.12 ÖĞRENCİLERİN NARSİSİZM DÜZEYLERİ AÇISINDAN EBEVEYN TUTUMLARINA GÖRE ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.....	37
4.13 ÖĞRENCİLERİN MADDİ DEĞERLER DÜZEYLERİ AÇISINDAN EBEVEYN TUTUMLARINA GÖRE ANLAMLİ FARKLILIKLAR VARDIR.....	38
TARTIŞMA.....	39
ÖNERİLER.....	45
KAYNAKÇA.....	47

TABLolar LİSTESİ

SAYFA

Tablo 1	: Araştırma Örneklemine Sosyo-Demografik Özellikleri.....	29
Tablo 2	: Öğrencilerin narsisizm ile maddi değerler düzeyleri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon tablosu.....	32
Tablo 3	: Narsisizm açısından kız ve erkek öğrencilerin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu.....	32
Tablo 4	: Maddi değerler açısından kız ve erkek öğrencilerin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu.....	32
Tablo 5	: Narsisizm açısından fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrencilerin karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu.....	33
Tablo 6	: Maddi değerler açısından fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrencilerin karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu.....	33
Tablo 7	: Narsisizm açısından gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu.....	34
Tablo 8	: Maddi değerler açısından gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu.....	34
Tablo 9	: Narsisizm düzeyleri açısından yaş aralığı farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri.....	34
Tablo 10	: Narsisizm düzeyleri açısından yaş aralıkları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu.....	35
Tablo 11	: Maddi değerler düzeyleri açısından yaş aralığı farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri.....	35
Tablo 12	: Maddi değerler düzeyleri açısından yaş aralıkları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu.....	35
Tablo 13	: Narsisizm düzeyleri açısından akademik başarı durumları farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri.....	36
Tablo 14	: Narsisizm düzeyleri açısından akademik başarı durumları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu.....	36
Tablo 15	: Maddi değerler düzeyleri açısından akademik başarı durumları farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri.....	36
Tablo 16	: Maddi değerler düzeyleri açısından akademik başarı durumları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu.....	37
Tablo 17	: Narsisizm düzeyleri açısından ebeveyn tutumları farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri.....	37
Tablo 18	: Narsisizm düzeyleri açısından ebeveyn tutumları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu.....	37
Tablo 19	: Maddi değerler düzeyleri açısından ebeveyn tutumları farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri.....	38
Tablo 20	: Maddi değerler düzeyleri açısından ebeveyn tutumları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu.....	38

EKLER LİSTESİ

EK- A : Kişisel Bilgi Formu

EK- B : Çocukluk Çağı Narsisizm Ölçeği

EK- C : Çocuklar İçin Maddi Değerler Ölçeği

ÖN SÖZ

Günümüz toplumunda maddi değerlere verilen önem ve tüketim çılgınlığı hızla artmaktadır. İnsanlar tüketimi toplumsal sınıfların belirleyicisi olarak görmekte ve mutlu olmak için bir araç gibi kullanmaktadır. Ailelerin sosyoekonomik durumlarının belirli farklılıklar göstermesi özellikle çocukların maddi değere gösterdikleri önemi tetiklemekte bunun sonucunda narsisizm kişilik bozukluğu gibi olumsuz özelliklerin artışına sebep olabilmektedir. Bu çalışma çocukların maddi değere verdikleri önem ile narsisizm düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek ve kaynak oluşturmak amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışmamda bana bilgi ve tecrübeleriyle yardımcı olan tez danışmanım Prof. Dr. Ahmet AKIN'a teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca çalışmalarım sırasında fikirleriyle bana yardımcı olan, beni motive eden, çalışma arkadaşım Sinem AKAR'a, desteğinden dolayı Kerim MUTLU'ya, Beykent Doğa Okulu ailesine, tüm dostlarıma ve en önemlisi sevgili eşime, kızıma ve anneme teşekkür ederim.

Çalışmamı yakın zamanda kaybettiğim sevgili ablam Belgin ÖZTÜRK'e ithaf ediyorum.

Erdem ÇEBİ

GİRİŞ

Günümüzde tüketmek yalnızca fizyolojik ihtiyaçları karşılamak amacıyla yapılmamakta, toplumsal sınıfın belirleyicisi olarak, insanları gösterişe ve “mutluluk” adına maddi olanağa sahip olmaya, diğer insanlardan daha fazlasına sahip olmaya, dolayısıyla maddi başarı hırsına yönlendirmektedir¹.

Maddi mutluluk ve maddi başarı için maddi değeri yüksek olan şeylere sahip olma hırsı materyalizm kavramıyla alakalı olarak Alanyazı'nda yer almaktadır. Materyalizm, tüketim aracılığıyla sürekli “iyi yaşam” peşinde koşma, dünyevi varlıklara önem verme ya da bu varlıklara sahip olma isteği ile yaşamda ekonomik değerlere öncelik vermeye dayalı tüketim yönelimi olarak tanımlanmaktadır. İnsanlar iyi yaşam sürdürmenin peşinde koşarken ve bu şekilde mutluluğu yakalayabileceklerini düşünürken, farkında olmadan tüm enerjilerini maddi şeylere sahip olmaya harcamakta ve sonuç olarak maddiyat dışındaki değerleri umursamamaktadırlar. Bu durum, duygular gibi manevi değerlerin yok sayılması sonucu, hem ahlaki çöküşe hem de duyguları fark ve ifade etme becerisini yok ederek insan ilişkilerinde sorunlara ve yalnızlığa yol açmaktadır².

Morelli ve Couderc'e (2011) göre narsizm, psikanalizin keşiflerinin bir parçasıdır. Bireyin gelişiminde başlangıçta narsizm evresi vazgeçilmezdir. Bebek, annesinin bakışında, sözlerinde, okşayışında onun sevgisini görür. Kendini kabulün ve sevmenin ilk evresi budur, daha ileride başkalarını sevmesini ve başkalık duygusunun öncüllerini sağlar. Bu erken ilişki öğeleri psişik büyüme faktörüdür. Çocuk annenin ona verdiğiyle özdeşleşir. Çocuğun narsizmi ebeveynlerden kaynaklanmaktadır³.

Narsisizm, kişiliklerimizi belirleyen yönleri tanıma ve tanımlamada bize yardımcı olan bir anlayıştır. Herhangi bir şeyi yapabilmek, kendimizi iyi hissetmek ve kabul ettirmek için hepimizin biraz narsisizme, bencilliğe, biraz da kendini aşırı önemsemeye ihtiyacı vardır. Sadece bazı insanlarda bu eğilimler durdurulamaz biçimde hakim, hatta aşırı olabilir ki bu da sorun anlamına gelir. Narsisizmin çekiciliği, kendi narsist eğilimlerimizi ortaya çıkarır. Güçlü narsist özelliklere sahip

---

¹Banu Yıldız, Çocuklarda Maddi Değerlere Verilen Önem ile Aleksitimi Arasındaki İlişki, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

²Marsha Richins & Scott Dawson, “A Consumer Values Orientation for Materialism and Its Measurement: Scale Development and Validation”, *Journal of Consumer Research*, 19, 1992, 303-316.

³Pascale Morelli & Pascal Couderc, **İkili ilişkilerde duygusal manipülasyon, narsist bir partnerle yüzleşmek**, (Çeviren: Işık Ergüden), İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 48

insanlar, mutlu olmayan ve aile hayatını zor bulan insanlardır⁴. Narsisizm psikoloji alanında normal ve patolojik narsisizm olmak üzere iki düzeyde ele alınmaktadır. Bireyin kendine verdiği değerin ve kendine yönelik önemseme duygusunun en yüksek seviyede olması ve başkalarından gelen kendisine yönelik geri bildirimlerin kendisini etkilemesine izin vermediği durum normal narsisizm olarak tanımlanmaktadır⁵. Patolojik narsisizmde ise birey içsel süreçlerinde benliğini sağlam tutabilmek için başkalarının geri bildirimlerine aşırı ihtiyaç duyarken bu duygusunu dışarıya tamamen ters bir tavırla ortaya koyar, kendine karşı sonsuz özgüvenli ve başkalarından gelen geri bildirimleri önemsiyormuş gibi davranır⁶.

---

⁴Simon Crompton, **Bir Narsisti Sevdim: Kadınlar Neden Kendilerine Kötü Davranan Erkeklerle Âşık Olurlar?**, (Çeviren: Başak Çiçek) Elips Kitap, Ankara, 2010.

⁵Meryem Karaaziz, & İrem Atak, Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme, 2013, s.44-59, 2013.

⁶Otto Kernberg, **Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm**, Çeviren. M Atakay, Birinci Basım, Metis Yayınları, 1999.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEME GENEL BİR BAKIŞ

1.1 ARAŞTIRMANIN PROBLEMLERİ

Çocuk öğrencilerin, maddi değerler ve narsisizm düzeyleri arasında demografik değişkenler açısından anlamlı bir ilişki vardır.

1.2 ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

1. Narsisizm ile maddi değerler arasında anlamlı bir ilişki vardır.
2. Narsisizm açısından kız ve erkek öğrenciler arasında cinsiyete göre anlamlı farklılıklar vardır.
3. Maddi değerler açısından kız ve erkek öğrenciler arasında cinsiyete göre anlamlı farklılıklar vardır.
4. Narsisizm açısından fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrenciler arasında fiziksel görünüm algısına göre anlamlı farklılıklar vardır.
5. Maddi değerler açısından fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrenciler arasında fiziksel görünüm algısına göre anlamlı farklılıklar vardır.
6. Narsisizm açısından gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar vardır.
7. Maddi değerler açısından gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar vardır.
8. Öğrencilerin narsisizm düzeyleri açısından yaş aralıklarına göre anlamlı farklılıklar vardır.
9. Öğrencilerin maddi değerler düzeyleri açısından yaş aralıklarına göre anlamlı farklılıklar vardır.
10. Öğrencilerin narsisizm düzeyleri açısından akademik başarı durumlarına göre anlamlı farklılıklar vardır.
11. Öğrencilerin maddi değerler düzeyleri açısından akademik başarı durumlarına göre anlamlı farklılıklar vardır.
12. Öğrencilerin narsisizm düzeyleri açısından ebeveyn tutumlarına göre anlamlı farklılıklar vardır.
13. Öğrencilerin maddi değerler düzeyleri açısından ebeveyn tutumlarına göre anlamlı farklılıklar vardır.

1.3 AMAÇ

Bu araştırmanın temel amacı maddi değerler ile narsisizm düzeylerinin arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çocuk katılımcıların maddi değerler ile narsisizm düzeylerinin çeşitli demografik özelliklere göre farklılaşma durumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.4 ÖNEM

Çocukların maddi değerlere verdikleri önem, günlük hayatımızda tüketim toplumunda daha da değerli bir duruma gelmiştir. Çocukların maddi değerlere gösterdikleri değer arttığı zaman, duygusal yoğunluk yok olmakta ve daha fazla dış merkezli, pratiğe dayalı bir iletişim tarzı meydana gelmektedir. Fakat çocuklar duyguları söze dökmeye yaşadıkları zorluk, çocuklarda suça meyil ve saldırganlık gibi kötü davranışlara neden olmaktadır. Ailelerin sosyo-ekonomik durumunun farklılıklarının günlük hayatımızın toplumunda daha fazla belirgin olması, çocukların maddi değerlere gösterdikleri önemi tetiklemede ve bunun sonucunda çeşitli olumsuz özelliklerde artışa sebep olabilmektedir. Bunların sonucunda narsisizm kişilik bozukluğu olabilir. Bireyler, gündelik hayatta çok farklı duygular yaşar ve bu duyguları, duygu yoğunluklarını çevrelerine sözel olarak veya sözel olmayan bir şekilde iletmektedirler. İletişim sırasında kişilerin duygularının farkına varmaları ve bunu diğer kişilere doğru bir biçimde aktarmaları çok önemli bir rol oynamaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında yapılacak çalışmalarla, çocuklarda maddi değerlere çok fazla değer vermenin sebeplerinin anlatılması ve olası negatif sonuçlarını önceden fark edilmesi ve gereken önlemlerin alınması ile ilgili önemli bir katkı sağlanabilir. Narsisizm ve maddi değerler bireyin hayatında büyük bir önem taşır. Bunun en büyük sebebi birçok davranış ve kişilik bozukluklarına neden olduğu için bu alana önemli bir katkı olarak görülebilir⁷.

1.5 SAYILTILAR

Bu araştırmanın sayıltıları aşağıdaki gibidir:

1.Tüm katılımcıların kendilerine yöneltilen sorulara içtenlikle cevap verdiği kabul edilmektedir.

---

⁷Banu Yıldız, Çocuklarda Maddi Değerlere Verilen Önem ile Aleksitimi Arasındaki İlişki, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

1.6 SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. İstanbul ilinde Beykent Doğa Okulu'nda öğrenim gören 147 öğrenciden elde edilen verilerle sınırlıdır.

2. Elde edilen veriler Çocuklar İçin Maddi Değerler Ölçeği ve Çocukluk Çağı Narsisizm Ölçeği'yle sınırlıdır.

1.7 TANIMLAR

Bu araştırmada kullanılan temel kavramların tanımları aşağıdaki gibidir:

Maddi Değerler- Maddi değer, başarı ve süreklilik sayesinde kazanılan somut değerlerdir.

Narsisizm- Kişinin kendisine tapması, kabaca tabirle bireyin kendisine âşık olması olarak tanımlanan bir terimdir.

İKİNCİ BÖLÜM LİTERATÜR TARAMASI

2.1 DEĞER KAVRAMI

Değer kavramı bilindiği gibi kültürün bir alt bileşenidir. “İnsanların deneyimleri ve öğrenme süreçleri değerlerini şekillendirmektedir. Her birey belirli bir değer yapısına sahiptir. Bireylerin tüketim ve diğer davranışlarını şekillendiren içsel bir seçim sistemi olarak görülen değerler; dil, gelenekler, örf ve adetler, yaşanılan çevre gibi pek çok faktörün etkisiyle oluşabilmektedir”⁸

Rokeach’a göre “belirli bir davranış veya varolma amacının kişisel ve toplumsal olarak diğerlerine tercih edilmesine dair sürekliliği olan inanç”⁹, Schwartz’a göre ise “bireyi veya diğer sosyal kimlikleri yaşamlarında yönlendiren ilkeler” olarak tanımlanmaktadır¹⁰. Rokeach (1973) değerleri; aile değerleri, dini değerler, siyasi değerler olarak sınıflandırmıştır¹¹. Homer ve Kahle (1988) ise Rokeach’ın değerlerini tekrardan sınıflandırarak iki gruba ayırmıştır, içsel yönelimli değerlerde; kendini gerçekleştirme, asalet, başarı gibi değerler yer alırken, dışsal yönelimli değerlerde ise başarı bilinci, özsaygı ve güvenlik gibi değerler yer almaktadırlar¹².

Özdemir ve Yalın’a (2000) göre değerler kültür ve topluma anlam ve önem katan ölçütlerdir¹³. Kültürel değerlerin aktarılmasında yeni nesillerin sosyalleştirilmesinde en önemli görev eğitime ve eğitim kurumlarına düşmektedir¹⁴.

“Toplumsal açıdan değerler, topluma mana kazandıran ve önem verdiren ölçülerdir”. Doğan’a (1995) göre insan öncelikle doğduğu grup içinde, genel anlamda ise toplumun içinde yaşayan sosyal bir varlıktır¹⁵.

Sosyal bir varlık olan insanın sosyal yaşam içinde meydana getirdiği değerler sosyal değerleri oluşturmaktadır. İnsanın en belirgin özelliği toplum hayatı yaşamaya

---

⁸Erdoğan Koç, **Tüketici Davranışı ve Pazarlama Stratejileri**, Seçkin Yayıncılık, 4.Baskı, Ankara, 2008, 67-69.

⁹ Sevtap Ünal, Arzu Deniz. ve Polat Can, “Marka Bağlılığı ve Kişisel Değerler Açısından Pazar Bölümlenme”, **Journal of Economics and Administrative Sciences**, 22(1), 2008, 211-237.

¹⁰Shalom Schwartz & Klaus Boehnke, “Evaluating the Structure of Human Values with Confirmatory Factor Analysis”, **Journal of Research in Personality**, 38, 2004, 230-255.

¹¹Shalom Schwartz & Klaus Boehnke, **age**, 230-255.

¹²Engin Özgül, “Tüketicilerin Değer Yapıları, Gönüllü Sade Yaşam Tarzı ve Sürdürülebilir Tüketim Üzerindeki Etkileri”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**.28(2), 2010, 117-150.

¹³Joseph Fitcher, **Sosyoloji Nedir?**,(Çeviri; Nilgün Çelebi). Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları,1990, 75.

¹⁴Ahmet Akın. Mahir Gülşen, Serap Kara, & Banu Yıldız,” Çocuklar için Maddi Değerler Ölçeği Türkçe Formunun geçerlik ve güvenilirliği”, **Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2(2), 2013.

¹⁵İsmail Doğan, **Sosyoloji Kavram ve Sorunlar**, Sistem Yayıncılık, Ankara, 1995, 55.

zorunlu olmasıdır, bu yüzden sosyal değerler, sosyal hayatı düzenlemeyle kalmayıp toplumun bireyle, bireyin de toplumla olan ilişkilerini de düzenlerler¹⁶.

Konuşulan dil, toplumun gelenekleri ve aynı zamanda örf ve adetleri, bulunulan çevre gibi pek çok faktör değerlerin ortaya çıkmasına ve oluşmasına neden olabilmektedir. Değerler insanların sergiledikleri davranışları ve inançlarını açıklamada önemli etkiye sahiptir ve bu yüzden bu kavram hakkında çokça araştırmalar yapılmaktadır. Değerler; bireyler, gruplar ve kültürler arasındaki bir çok farklılık ve benzerlikleri açıklar, ortaya çıkarır¹⁷.

2.1.1 Materyalizm (Maddi Değer)

Materyalizm; cimrilik, kıskançlık ve mülkiyetçiliği kapsayan bir kişilik özelliği olarak bilinmektedir¹⁸. Bu kavram sürekli olarak maddi açıdan konfor ve fiziksel güvenlik için daha önemsiz ihtiyaçların daha önemli ihtiyaçların önüne geçmesi olarak tanımlanmaktadır¹⁹. Materyalizm kavramı, maneviyatı hiçe sayarak maddi yöne dayalı eğilim sergileyen bireyleri kapsar, materyal şeylere ihtiyaç duyan ve bu isteklere bağlı olan bireylerin yaşam biçimi olarak tanımlanır. Materyalizm insanın kendi mutluluğunu yakalaması ve mutluluğa erişebilmesi için parayı ve maddi önem taşıyan şeyleri amaç olarak görmesidir²⁰.

Kasser Ryan, Couchman ve Sheldon (2004)'a göre ergenleri içeren tüketiciler yaşamları boyunca bir güven duygusu yaşamadıkları için ve güvensiz hissettikleri için maddi değer yönelimleri geliştirmişlerdir ve materyalistik modeller ve değerler belirlemişlerdir²¹. Micken ve Roberts (1999) materyalist davranış sergileyen bireyler bunu bir tercih olduğunun farkında olduklarını ve objelere bir statü aracı olarak baktıklarını ve bu yüzden güven duygularını oluşturduklarını ileri sürmüşlerdir. Onlara göre bireylerin mutlu olabilmeleri için ve kendi ruhsal boşluklarını

---

¹⁶Erol Güngör, **Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2008, 101-108.

¹⁷Judith Groot & Linda Steg, "Value Orientations to Explain Beliefs Related to Environmental Significant Behavior How to Measure Egoistic, Altruistic, and Biospheric Value Orientations", **Environment and Behavior**,40:3, 2008, 330-354.

¹⁸Russell Belk, "Three Scales to Measure Constructs Related to Materialism: Reliability, Validity and Relationships to Measures of Happiness", **Advances in Consumer Research**, 1984.

¹⁹Ronald Inglehart, **Culture Shift in Advanced Industrial Society**, Princeton: Princeton University Press, 1993.

²⁰Scott Ward & Daniel Wackman, "Family and Media Influences on Adolescent Consumer Learning", **American Behavioral Scientist**, 14, 1971, 415-427.

²¹Tim Kasser, Richard Ryan, Melvin Zax, and Arnold Sameroff, "The Relations of Maternal and Social Environments to Late Adolescents Materialistic and Prosocial Values", **Developmental Psychology**, 31, 1995, 907-914.

doldurabilmeleri için varlık sahibi olma istekleri ortaya çıkar²². Burroughs ve Rindfleisch (2002) yaptıkları bir çalışmada, materyalizmin toplumsal değerler ile bireysel değerler arasında bir çatışma oluşturduğunu ve sonucunun ruhsal gerilime yol açtığını tespit etmişlerdir²³.

Materyalizmin tanımı, gösteriş ve statü düşkünlüğü, etrafına ve sosyal çevreye karşı duyarsızlık, diğerlerine karşı bencillik, prensipsizlik, kıskançlık, güvensizlik, ayrımcılık ve sahip olma isteği gibi kişilik özelliklerini kapsamaktadır²⁴.

Bireylerin materyalizme yönelmelerinde bir önemli unsur; onların psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmaması, bu olay gerçekleşmediğinde bireylerde bir güvensizlik belirlemekte ve bu güvensizliğin ortaya çıkarttığı huzursuzluğu yok etmek için bireylerin maddi değerlere yöneldikleri görülüyor. Bireyler sosyal çevrelerinden, ailelerinden, televizyon programlarından sosyal öğrenme yoluyla öğrenmektedirler²⁵.

Maddi değerlerin tanımı Richins ve Dawson (1992)'a göre söz konusu özel durumlar olduğunda, davranışlara, yargılara ve tutumlara yol göstermesidir, yani bir değer olarak materyalizmin tanımı, bireylerin tüketim sırasında yaptıkları seçimlerine yol gösterici olmasıdır²⁶.

Bir diğer deyişle materyalizm “maddi ihtiyaçlara ve arzulara yönelme, tinsel konuları ihmal etme; tamamen maddi ilgi alanlarına dayalı bir yaşam, düşünce veya davranış” olarak tanımlanmaktadır²⁷. Belk (1984), materyalizmi: “tüketicinin maddi varlıklara ilişkilendirdiği önem” olarak tanımlamaktadır. Materyalizmin çeşitli sorunların kaynağı olduğuna dair görüşler de vardır. Örneğin, materyalizmin kişilerarası ilişkilere olan etkisi, kimlik oluşturmaya ve korumaya katkısı olup olmadığı konuları sıklıkla tartışılmaktadır²⁸.

Maddi objelere verilen değerler kişiden kişiye farklılık göstermekte, kimi birey maddi objeleri yaşamının odak noktasına koyarken, kimileri ise sadece yaşamlarını

---

²²Kathleen Micken, and Scott Roberts, “Desperately Seeking Certainty: Narrowing The Materialism Construct”, *In: Proceedings of The Association for Consumer Research*. Arnould, E. and Scott, L. (eds.), 1999, 513–518.

²³James Burroughs & Aric Rindfleisch, “Materialism and Well being: A Conflict- ing Values Perspective”, *Journal of Consumer Research*, 29, 2002, 348-370.

²⁴Susan Fournier & Marsha Richins, “Some Theoretical and Popular Notions Concerning Materialism”, *Journal of Social Behavior and Personality*, 6, 1991, 403-414.

²⁵Tim Kasser, Richard Ryan, Charles Couchman, and Kennon Sheldon, “Materialistic Values: Their Causes and Consequences”, In T. Kasser and A. D. Kanner (Eds.), *Psychology and Consumer Culture*, Washington, DC: American Psychology Association, 2004.

²⁶Marsha Richins & Scott Dawson, “A Consumer Values Orientation for Materialism and Its Measurement: Scale Development and Validation”, *Journal of Consumer Research*, 19, 1992, 303-316.

²⁷Marsha Richins& Scott Dawson, *age*, 303-316.

²⁸Russell Belk, “Three Scales to Measure Constructs Related to Ma-terialism: Reliability, Validity and Relationships to Measures of Happiness”, *Advances in Consumer Research*, 1984.

sürdürebilmek için gerekli araçlar olarak görmektedir²⁹. Bir çok araştırma materyalizmin, olumlu duygulanım, mutluluk, kendini gerçekleştirme, öz saygı, öznel iyi oluş ve yaşam doyumu gibi psikolojik değişkenlerle negatif ilişki içinde olduğunu fakat olumsuz duygulanım, kaygı, sosyal kaygı, mutsuzluk ve depresyon ile ise doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir³⁰.

2.1.2 Çocuklarda Maddi Değerlerin Gelişmesi

Yapılan araştırmalara göre, reklamların çocukları materyalizme yani maddi değerlere daha çok önem vermelerine teşvik ettiği öne sürülmektedir^{31,32,33}. Her ne kadar materyalizmin ekonomiye faydası olsa da, bireyleri bir çok kötü sonuçla karşı karşıya getirebiliyor, bu sonuçlar genelde doyumsuzluk, sinirlilik hali, satın alma ya da takıntılı olma ve borçlanma gibi olumsuzluklara yol açıyor³⁴.

Richins ve Dawson'a (1992) göre, maddi değerlere önem veren yani materyalist olan bireyler, aşağıdakilerden en az birini içerir³⁵:

a) Materyal merkezlilik; mülk ve mülk sahibi olmanın kişinin yaşamının merkezinde olmasıdır. Materyalist bireyler, sahip oldukları maddi nesnelere yaşamlarının merkezine koyarlar ve materyalizmi bir yaşam tarzı olarak görürler. Yüksek düzeyde maddi tüketim onlar için araçtan öte amaçtır.

b) Materyal mutluluk; bireylerin mutluluk ve yaşam doyumunu mülk sahibi olarak sahip olmalarına inanmalarıdır. Materyalist bireyler maddi varlıkları yaşam doyumu ve mutluluk sebebi olarak görürler. İnsan ilişkileri veya deneyimlerden ziyade maddi varlıklara sahip olarak mutlu olurlar.

---

²⁹İsmail Doğan, **Sosyoloji Kavram ve Sorunlar**, Sistem Yayıncılık, Ankara, 1995.

³⁰Andrew Christopher, Victoria Kuo, Kristen Abraham, Leonard Noel & Heather Linz, "Materialism and affective well-being: The role of social support", *Personality and Individual Differences*, 37(3), 2004, 463-470.

³¹Ed Mayo & Agnes Nairn, **Consumer Kids: How Big Business is Grooming Our Children for Profit**, Constable & Robinson Ltd, London, 2009.

³²Juliet Schor, **Born to buy. The Commercialized Child and The New Consumer Culture**, New York, NY: Scribner, 2005.

³³Victor Strasburger, "Children and TV Advertising: Nowhere to Run, Nowhere to Hide", *Development and Behavioral Pediatrics*, 22, 2001, 185-187.

³⁴James Roberts & Aimee Clement, "Materialism and Satisfaction with Over-all Quality of Life and Eight Life Domains", *Social Indicators Research*, 82, 2007, 79-92.

³⁵Marsha Richins & Scott Dawson, "A Consumer Values Orientation for Materialism and Its Measurement: Scale Development and Validation", *Journal of Consumer Research*, 19, 1992, 303-316.

c) Materyal başarı; mülkiyetin başarının göstergesi olduğuna dair inançtır. Materyalist bireyler, kendilerinin ya da başkalarının başarılarını, sahip oldukları mal ve paraya göre değerlendirmekte, arzuladıkları imajı yansıtan ürünlere sahip oldukça kendilerini başarılı bulmaktadırlar.

Maddi değerlerin çocuklarda, yani lise son sınıf ve üniversite öğrencilerinde, bir yaşam hedefi haline gelmesi 70'li yılların başlarında ve 80'li yılların sonlarına doğru bir artış sergilemiştir, bu nedenle de çocuklarda maddi değerlerin gelişmesine dair kaygı yaşanmaya başlamıştır³⁶. Çocukların marka ürünleri satın almak için, çok fazla cinayete teşebbüs ve hırsızlık gibi olaylarda bulunmaları bir çok okulu harekete geçirmiştir ve bu olayları önlemek ve kontrol altına alabilmek adına, bu ekonomik ve kültürel farklılıkları ortadan kaldırmak adına, okullarda üniforma uygulamasını başlatmıştır³⁷.

Kasser'e (2002) göre materyalizm kişiler arası ilişkiler, mutluluk ve öznel iyi olma gibi bir çok kavram ile olumsuz bir ilişkiye sahip olması, onu da olumsuz bir değer olarak kılmaktadır. Özellikle ergenler arasında arkadaşlar ve medya figürleri aracılığıyla sosyal karşılaştırmalar nedeniyle materyalizm önemli bir çalışma konusu haline gelmektedir³⁸.

Bir diğer bakış açısına göre ise materyalizm bir bireyin kendi maddi çıkarlarının izini sürmesi olarak varsayılmaktadır³⁹ İnsanların maddi değeri yüksek olan ürünlerden vazgeçememesi ve bu ürünleri tüketirken başkaları tarafından saygınlık, sevgi ve ilgi sağlayabilmesi gibi değerlerde önemli bir artış söz konusu olmaktadır⁴⁰.

Yapılan bir araştırmada yaşları 24-49 aralığında olan Amerikalıların %75'i ülkelerinde basit yaşama dönüş olmakla birlikte maddi başarıya daha az önem verildiğini belirtmektedirler ve çalışan Amerikalıların %62'si "mutlu aile yaşamının" başarının önemli bir yordayıcısı olduğunu söylemektedirler. Amerikalıların büyük bir çoğunluğu aile yaşamından doyum aldıklarını belirtirken %57'si aile değerlerinin azaldığını vurgulamaktadırlar⁴¹.

---

³⁶Richard Easterlin & Eileen Crimmins, "Private Materialism, Personal Self-Fulfillment, Family Life, and Public Interest", *Public Opinion Quarterly*, 55, 1991, 499-533.

³⁷Kevin Diaz, "Symbol of Status, Target of Violence: Jackets May Put Teens in Danger", *Minneapolis Star and Tribune*, April 22, 1992.

³⁸Tim Kasser, *The High Price of Materialism*, Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 2002.

³⁹Eirini Flouri, "An Integrated Model of Consumer Materialism: Can Economic Socialization and Maternal Values Predict Materialistic Attitudes in Adolescents?", *Journal of Socio-Economics*, 28, 1999, 707-724.

⁴⁰Shalom Schwartz & Klaus Boehnke, "Evaluating the Structure of Human Values with Confirmatory Factor Analysis", *Journal of Research in Personality*, 38, 2004, 230-255.

⁴¹Shalom Schwartz & Klaus Boehnke, "Evaluating the Structure of Human Values with Confirmatory Factor Analysis", *Journal of Research in Personality*, 38, 2004, 230-255.

2.1.3 Aile İlişkileri ve Materyalizm

Aile içi iletişim ve etkileşim tarzlarının çocukların satın alma tutumlarına etki ettiği görülmüştür^{42,43}. Sosyal düşünmeye odaklı bağımsız düşünmeye teşvik eden ailelerin çocuklarında materyalizm seviyesi düşük olduğu saptanmıştır. Sosyal iletişim becerileri kuvvetli olan ailelerin çocuklarında ise materyalizm seviyesinin yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir⁴⁴.

Moschis ve Churchill (1979) tarafından akran iletişimi ile materyalizm arasındaki ilişkiyi belirlemek ve genç tüketiciliklerinin gelişmesinde aile iletişimin etkisini incelemek için yapılan bir araştırma, yaşları 12-18 aralığındaki genç bireyler üzerinde yapılmıştır. Etkinin önemli bir kaynağının özellikle ergen akran grupları olduğu saptanmıştır. Çocuklar “tüketim unsurlarını ifade etmeyi” ya da “tüketimin etkilerini” akranlarından öğrenmektedirler. Ergenler, akranları ile etkileşiminde birçok bilişsel beceri edinmektedirler. Tüketim konusunda akran iletişiminin ergenlerde materyalizmle olumlu ilişki içinde olduğu görülmüştür. Churchill ve Moschis (1979) tarafından kentsel ve kırsal alanda yaşayan ergenlerin tüketim konusunda akran iletişimlerinin ortaya konduğu başka bir araştırmada tüketim konuları ve tüketim tutumlarının gücü ile akranlar arasındaki iletişim arasında kuvvetli bir ilişki bulunmuştur. Buna göre maddi değerlerin akran iletişiminde artışa neden olduğu vurgulanmıştır⁴⁵.

Çocuklar ve ergenlerde materyalizm seviyesinin artışına yönelik ebeveynler, eğitimciler ve sosyal bilimciler arasında kaygı söz konusudur. Bu kaygılara rağmen çocukluk ve ergenlik çağında materyalistik değerlerin nasıl geliştiği hakkında çok az şey bilinmektedir. Materyalizm, tüketici araştırmacılarının uzun süredir ilgi alanlarında yer alır, fakat bu konudaki araştırmalar çocuk ve ergen değil yetişkinler üzerindedir. 1970’lerde bu konuda yapılan araştırmalarda ergenlerde materyalizmin, aile iletişimi, yüksek akran iletişimi ve televizyon izleme düzeyi gibi değişkenlerle ilişkili olabileceği bulunmuştur⁴⁶.

Dindarlık ile materyalizm alanında birçok çalışma varken çok azı aile iletişim çevresiyle ilişkisini ortaya koymaktadır. Bindah ve Othman (2012) tarafından

---

⁴²Eric Bindah, and Nor Othman, “The Role of Family Communication and Television Viewing in The Development of Materialistic Values Among Young Adults: A Review”, *International Journal of Business and Social Science*,2(23), 2011, 238-248.

⁴³Les Carlson & Sanford Grossbart, “Parental Style and Consumer Socialization of Children”, *Journal of Consumer Research*, 5, 1988, 77-94.

⁴⁴Roy Moore & George Moschis, “The Role of Family Communication in Consumer Learning”, *Journal of Communications*,31 (Autumn), 1981, 42-51.

⁴⁵Gilbert A. Churchill, Jr. and George P. Moschis, “Television and Interpersonal Influences on Adolescent Consumer Learning”, *Journal of Consumer Research*, Vol. 6, 1979, 23-35.

⁴⁶Gilbert A. Churchill, Jr. and George P. Moschis, “Television and Interpersonal Influences on Adolescent Consumer Learning”, *Journal of Consumer Research*, Vol. 6, 1979, 23-35.

kavramsallaştırılan çalışmada genç yetişkin tüketiciler arasında dinsel odaklı aile iletişimi olan haneler ve materyalistik değer eğilimi geliştirme etkisinin üzerinde durulmuştur. Araştırmacılar Malezya'da genç yetişkin tüketiciler arasında bir araştırma yapmış ve sonucunda dinsel odaklı aile iletişiminin, materyalizmle genç yetişkin tüketiciler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamışlardır.⁴⁷

2.1.4 Televizyon ve Materyalizm Arasındaki İlişki

Televizyon, bireylerin tüketme alışkanlıklarına katkı sağlamaktadır⁴⁸. Televizyon görüntülerine her kesimden toplumların maruz kaldığı görülmektedir. Ayrıca televizyonun etkileri her zaman görülmemektedir, çoğu zaman bu etkiler gizli kalabilmektedir. Aynı zamanda televizyon sosyalleşmeye de katkı sağlamaktadır. Televizyonda yayınlanan programlar, diziler vs. izleyicinin kendi sosyal ortamından ve günlük yaşamından çok farklı yaşam hikayeleri, imajlar sunmaktadır⁴⁹. Televizyon programlarının baskın oluşu bireylerin kişisel değer yapılarını zaman içinde değiştirmekte olduğu saptanmıştır⁵⁰.

Richins (1991) reklamlardaki sosyal karşılaştırma modellerine dikkat çekmektedir. Bireyler kendilerini kendilerinden daha kötü durumdaki bireylerle karşılaştırmakta, böylece benlik saygılarını desteklemiş olmaktadır. Sosyal eğilimli iletişimin olduğu aileler de başkalarının algılanan temel etkilerine göre tüketici davranışları değerlendirmeye çocuklarını teşvik etmekte ve çocuklar arkadaş çevresi ile de kendilerini karşılaştırmakta ve bu durum sosyal kıyaslamayı öne sürmektedir.⁵²

Psikoloji, sosyoloji ve pazarlamayı içeren çeşitli bilim dallarındaki araştırmalar maddi değerlerin nedeni olarak bireyin benlik kavramını başkalarına ifade etmesi, benlik kavramını koruması ve benlik kavramını göstermesi ile ilişkili olduğu saptanmıştır⁵³.

---

⁴⁷Eric Bindah & Nor Othman, "An Empirical Study of The Relationship Between Young Adults Consumers Characterized by Religiously-Oriented Family Communication Environment and Materialism", *Cross Cultural Communication*, 8(1), 2012,718.

⁴⁸Eric Bindah & Nor Othman, *age*,718.

⁴⁹Thomas O'Guinn & Yuping Liu Shrum, "The Role of Television in the Construction of Consumer Reality", *Journal of Consumer Research*, 23(4), 1997,278-294.

⁵⁰Thomas O'Guinn & Yuping Liu Shrum, *age*,278-294.

⁵¹James Burroughs & Aric Rindfleisch, "Materialism and Well being: A Conflicti- ng Values Perspective", *Journal of Consumer Research*, 29, 2002, 348-370.

⁵²Marsha Richins, "Social Comparison and The Idealized Images of Advertising", *Journal of Consumer Research*, 18 (June), 1991, 71-83.

⁵³Russell Belk, "Materialism: Trait Aspects of Living in The Material World", *Journal of Consumer Research*, 1985, 265-280.

2.1.5 Satın Alma Takıntısı ve Materyalizm Arasındaki İlişki

Faber ve O'Guinn (1992) Materyalizmin kompulsif alıcılık ile ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır⁵⁴. Başkalarının sahip olduğu ürün ve hizmetleri kıskanmakta ve satın almayı sosyal statü ve özsaygının belirleyicisi olarak görmekte olan bu kompulsif bireyler satın alma davranışında bağımlılık geliştirirler. Belk (2000) maddeci tüketicilerin kendilerini geliştirmek için güçlü bir mülkiyet isteğine sahip olduklarını belirtmektedir ve bu yüzden bazı kompulsif tüketiciler kendini geliştirmek için mülk edinmektedirler⁵⁵.

Belk, Mayer ve Bahn (1982) genç çocuklar arasında maddi ürünlere sahip olan çocukların daha başarılı olarak görüldükleri saptanmıştır⁵⁶. Sosyo-ekonomik düzeyleri düşük olan ailelerin çocukları bu kişileri "şanslı" olarak görmektedirler. Aynı zamanda sosyo-ekonomik düzeyleri düşük olan bu bireyler kadere inanmakta olup kendi hayatlarının kontrolüne sahip olmadıklarını düşünmektedirler. Buna karşın sosyo-ekonomik düzeyleri yüksek olan bireyler kendi yaşamları üzerinde kendi kontrollerinin olduğuna inanmaktadırlar⁵⁷. Çocukların akran gruplarında satın alma gücüne daha duyarlı olmaları nedeniyle, satın alamama durumunda düşük özsaygı geliştirmelerinin mümkün olduğu ifade edilmektedir⁵⁸.

2.1.6 Kişilik Özelliği Olarak Materyalizm

Materyalizm kavramı bir kişilik özelliği ya da sosyal öğrenme ile ortaya çıkan bir değer olup olmadığı bir merak konusudur. Materyalizm, dünyevi mallara bir harcamasının bağlanması olarak tanımlanmaktadır. Bu dünyevi mallar, materyalizmin en yüksek seviyesinde, bireyin hayatının merkezinde yer almasıdır. Aynı zamanda bu mallar memnuniyetin ve memnuniyetsizliğin temel kaynağı olarak bilinmektedir⁵⁹.

Belk'e (1985) göre, üç ana kişilik özelliği materyalist kişilerle ilişkilendirilmektedir:

1. Sahip olma arzusu; bireyin mülkiyetinin sahipliğini ya da kontrolü sürdürme davranışıdır.

⁵⁴Ronald Faber & Thomas O'Guinn, "A Clinical Screener for Compulsive Buying", *Journal of Consumer Research*, 19(3), 1992, 459-469.

⁵⁵Russell Belk, *Are We What We Own?*, I Shop, Therefore I am: Compulsive Buying and The Search for Self, Northvale, NJ: Jason Aronson Inc., 2000, 27-53.

⁵⁶Russell Belk, Robert Mayer, and Kenneth Bahn, "The Eye of The Beholder: Individual Differences in Perceptions of Consumption Symbolism", *Advances in Consumer Research*, 9, 1982, 523-530.

⁵⁷Elizabeth Herzog, 'Some Assumptions About The Poor', *Social Service Review*, 23, 1963, 389-402.

⁵⁸Gwen Bachmann Achenreiner, Materialistic Values and Susceptibility to Influence in Children. *Advances in Consumer Research*, 24(1), 1997, 82-88.

⁵⁹Russell Belk, "Materialism: Trait Aspects of Living in The Material World", *Journal of Consumer Research*, 1985, 265-280.

2. Cimrilik; başkaları ile malını paylaşma ya da malını başkalarına vermek istememesidir.

3. Kıskançlık; başkalarının sahip olduklarını çekememe ve aynı şeyleri arzu etmektir⁶⁰.

Czikszenminalyi (2005)'ye göre materyalist bir kişi, enerjisini maddi değeri yüksek olan nesnelere ve onların sağlık, statü ve mülkiyete dayalı güç gibi anlamlarına adayan kişidir. Materyalist bir insan için nesne sadece nesne anlamını ifade etmez. Bu kişi, nesneyi hedefine ulaşmak için bir araç olarak görmekte ve onun ötesine geçmeyi hedeflemektedir⁶¹.

Richins ve Dawson (1992) bu sınıflamaları pratik ve işlevsel olmadıkları için eleştirmektedirler. Onlara göre bu sınıflandırmaların kişilik farklılıkların ya da bazı belirsiz davranışların tanımını basitçe yapıp yapmadığı belirsizdir⁶².

2.1.7 Materyalizmin Gelişmesi

Richins ve Dawson (1992)'e göre, materyalizmin gelişmesinde ebeveynlerin büyük etkiye sahip oldukları düşünülmektedir. Ebeveynler çocuklarına istedikleri şekilde davranmalarını sağlamak için bazı ödüller vermektedirler. Ancak bu ödüller doğal olarak yiyecek, oyuncak gibi maddi şeylerdir. Türk kültürüne göre de çocuklar bir alanda başarı gösterdikleri zaman başarılarına göre isim almaktadırlar⁶³.

Goldberg ve diğerleri (2003) çalışmalarında gençler arasında materyalizm algısının nasıl olduğunu tespit etmeye yönelik bir araştırma yapmışlardır. Gençler, insanlar ve onların sahip oldukları ürünler hakkında çok farklı düşünceye sahip değildirlere. Zengin aile çocuklarının istedikleri çoğu şeye sahip olduğu düşünüldüğü gibi çoğu insan zenginlerin daha materyalist olduğuna inanır. Ancak materyalist değerlere ilişkin bulgular bu yönde benzerlik göstermemektedir⁶⁴.

Yoksulluk, bireylerin temel fizyolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayamamalarına ilişkin endişe duydukları koşulları yaratır. Bu ihtiyaçlarını gidermek üzere yaptıkları girişimlerde ise önemli bir kısmı materyalist amaçlara yönelmeye başlar. Bu nedenle fakir aile gençleri belirgin biçimde zengin aileden

⁶⁰Russell Belk, *age*, 265-280.

⁶¹Mihayl Czikszenmihaly, (2005). Materialism and The Evolution of Consciousness. In T .Kasser, and A. D. Kanner, (Eds.), *Psychology and Consumer Culture American Psychological Association*, Washington, 2005, 91-104.

⁶²Marsha Richins & Scott Dawson, "A Consumer Values Orientation for Materialism and Its Measurement: Scale Development and Validation", *Journal of Consumer Research*, 19, 1992, 303-316.

⁶³Marsha Richins & Scott Dawson, "A Consumer Values Orientation for Materialism and Its Measurement: Scale Development and Validation", *Journal of Consumer Research*, 19, 1992, 303-316.

⁶⁴Marvin Goldberg, Gerald Gorn, Laura Peracchio, and Gary Bamossy, "Understanding Materialism Among Youth", *Journal of Consumer Psychology*, 13(3), 2003, 278-288.

gelen gençlerden daha materyalistik bulunmaktadır. Bu gençler akranlarından daha çok part time işte çalışma eğilimindedirler, ebeveynlerinden daha fazla gelir beklemekte ve bunu arzu etmektedirler. Bu araştırma bulgularına göre genel materyalizmin iyi olma potansiyeline karşı materyalistik gençler, az materyalistik gençlerden ne daha çok ne daha az mutludurlar⁶⁵.

Türkiye’de, Özdemir ve Yaman (2007) tarafından yapılan bir araştırmada kadınların erkeklerden fazla alışverişten zevk aldıkları sonucuna varılmıştır⁶⁶. Buijzen ve Valkenburg (2003) tarafından çocuklar için yapılan bir araştırmada erkek çocukların reklamların çok fazla etkisinde kaldıklarından dolayı kız çocuklarına göre ebeveynlerinden daha fazla talepte bulunuyor olmaları saptanmıştır⁶⁷.

Çocuklarda materyalizmin gelişimi, maddi şeylerin sosyal-sembolik değerini anlamaya başlamalarıyla birlikte bir artış söz konusu olur. Çocukların ve ergenlerin materyalizmin onlardaki gelişimini incelemek, yetişkinlere göre daha zor olmaktadır⁶⁸. Kohlberg’e (1987) göre, 9 yaşına kadar olan ahlaki gelişim dönemindeki çocuklar için ihtiyaçlar ve istekler öncelik taşır ve daha önemlidir. Materyalizm kavramı “bunu istiyorum, onu bana al” gibi elde etmeye dayalı eğilimlerle alakalıdır ve onlara göre para, bütün bu ürünleri satın almak için vardır. Bu dönemde materyalizm ürünleri satın alma isteğini, gerekli olan parayı ve parayı garantileyen işi kapsar⁶⁹.

John’un (1999) çocuğun gelişimi boyunca maddi değerini algılamaya yönelik ortaya koyduğu tüketici sosyalleşme modeline göre 3-7 yaş aralığındaki algısal süreçte çocuklar için maddi değerler bazı özelliklerden daha büyük olana sahip olmayla ilişkilidir⁷⁰. 7-11 yaş aralığındaki analitik evrede, çocuklar bir takım tüketici bilgilerde uzmanlaşmaktadırlar ve mülkiyet değerinin sosyal anlam ve önemine odaklanmaya başlamaktadırlar. 11-16 yaş aralarındaki çocuklar yansıtma evresine girdiklerinde, marka ve fiyatlandırma gibi kavramları hakkında daha geniş bilgiler edinirler ve maddi değerleri tamamen sosyal anlam ve önem olarak algırlarlar. John (1999) modelinde aynı zamanda, gelişimsel süreç boyunca marka bilgisindeki

---

⁶⁵Tim Kasser, **The High Price of Materialism**, Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 2002.

⁶⁶Şuayip Özdemir & Fikret Yaman, “Hedonik Alışverişin Cinsiyete Göre Farklılaşması Üzerine Bir Araştırma”, **Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt.2, Sayı.2, 2007, 81-91.

⁶⁷Moniek Buijzen & Patti Valkenburg, “The Effects of Television Advertising on Materialism, Parent Child Conflict, and Unhappiness”, **A Review of Research Applied Developmental Psychology**,24, 2003, 437–456.

⁶⁸Lan Nyugen Chaplin & Deborah John, “Growing up in a Material World: Age Differences in Materialism in Children and Adolescents”, **Journal of Consumer Research**, 34, 2007, 480–493.

⁶⁹Marvin Goldberg, Gerald Gorn, Laura Peracchio, and Gary Bamossy, “Understanding Materialism Among Youth”, **Journal of Consumer Psychology**,13(3), 2003, 278-288.

⁷⁰Ahmet Akın, Mahir Gülşen, Serap Kara, & Banu Yıldız, “Çocuklar için Maddi Değerler Ölçeği Türkçe Formunun geçerlik ve güvenilirliği”, **Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2(2), 2013.

değişiklikler yer almaktadırlar. Algısal evrede, çocuklar marka isimlerini fark etmeye ve onları ürün kategorileriyle ilişkilendirmeye başlarlar. Analitik evrede, markalara yönelik belirgin bir şekilde bir farkındalık artışı söz konusu olur. Yansıtma evresine girdiklerinde, marka farkındalığı geliştirmektedirler ve markaların tüketim sembollerini anlama karmaşık hale gelmektedir⁷¹.

2.2 NARSİZM KAVRAMI

Narsisizm teriminin kelime anlamı bireyin vücuduna karşı cinsel arzu ve haz duyması⁷²; bireyin kendine âşık olması, bireyin içinde olan cinsel hazzın kendi vücuduna doğru yönelmesi, cinsel sapıklık durumları⁷³ gibi anlamlar taşımaktadır. Yine araştırmalarda kavramın, Yunan mitolojisinden kaynaklandığı ortaya çıkmıştır. Yunan mitolojisine bakıldığında Narcissus genç bir erkektir ve bir gün, bir göl kenarında kendi yansımaya âşık olmuştur. Narcissus göl kenarındaki yansımaya sarılmaya çalışırken boğulmuştur⁷⁴. Narsizm kelimesi bu hikâyeden türemiştir. Sonuç olarak bakıldığında narsisizm bireyin kendi vücuduna karşı cinsel arzu ve heyecan duyması olarak ifade edilmiştir⁷⁵.

Narsisizmin en temel özelliklerinden biri öz'ün (kendi) abartılı bir şekilde ön planda olması ve diğer insanlara gösterilen ilginin azalmasıdır. Araştırmalara bakıldığında narsizmin patolojik bir hastalık olarak araştırılması bakımından, normal narsizmden de bahsedilmektedir. Bütün bireyler belirli bir dereceye kadar kendilerine âşık olduğu ve bu bakımdan, diğer insanların kendilerine her zaman değer vermesi ve her zaman karşı taraftan haklı görülmeyi isterler. Fakat bireyin kendi benliğine duyduğu ilgi ve önemin psikiyatrik tedavi gerektirecek kadar fazla olması, bir kişilik bozukluğu olan patolojik narsizm meydana getirmektedir⁷⁶.

Patolojik narsisistler, gerçek hayatlarında kendilerini sevmezler ve kendilerini aşağılarlar. Kernberg'e göre patolojik narsizmin, bireyin kendini abartılı bir şekilde sevmesinden çok bireylerin gerçek hayatlarında kendilerini seven bir kişi olmadıkları, diğer insanları sevmedikleri gibi kendilerini de sevmedikleri olarak tanımlanmıştır (Evren, 1997). Aynı zamanda narsizme sahip olan kişilikler politika, akademik alanlar, liderler ve ya ünlü sanatçılarda sıklıkla karşılaşılmaktadır. Derin

---

⁷¹Ahmet Akın, Mahir Gülşen, Serap Kara, & Banu Yıldız," Çocuklar için Maddi Değerler Ölçeği Türkçe Formunun geçerlik ve güvenilirliği", *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 2013.

⁷² Selim Özaydın, *Psikiyatri*, Sanal Matbaacılık, İstanbul, 1984.

⁷³Utkan Kocatürk, *Açıklamalı Tıp Terimler Sözlüğü*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1994.

⁷⁴Ilkay Ertaç, Cerrahpasa *Psikiyatri*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2002.

⁷⁵Dorland Newman, *The American Illustrated Medical Dictionary*, Pres. Saunders Company, 22. Edition, Philadelphia, 1986.

⁷⁶Kürşat Timuroğlu & Ömer Faruk Işcan, İşyerinde narsisizm ve iş tatmini, *İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:22, Sayı: 2, 2008,239-264.

gözelemlerin sonucunda narsisizm, yaratıcı ve görkemli bir görüntü sergilemeye çalışan bireylerin ürünlerinin, aslında özensiz ve derinlikten yoksun olduğu ifade edilmiştir⁷⁷.

Narsisizm teşhisinin konulması için belirlenen dokuz belirtiden bireyin en az beşine sahip olması gerekmektedir. Narsistik kişilik bozukluğu genellikle genç yetişkinlik döneminde başlamaktadır. Bu kişilik bozukluğu çeşitli koşullar altında meydana gelmektedir. Bu kişiliklerde üstün olma benliği, karşı taraftan beğenilme isteği ve karşı kişilerle aynı duyguyu paylaşmamak yani sürekli karşı tarafa ters duyguları ifade etmek isteği taşıyan bir örüntü olarak belirtilmektedir⁷⁸.

Narsisizm birçok araştırmada tartışma konusu olarak ele alınmıştır. Bazı araştırmalara göre narsizmin, her insanın doğasında sağlıklı biçimlerinin de olduğu belirtilmiştir. Kohut' un yaptığı çalışmalarda psikanalizin narsizme olan görüşünü büyük bir şekilde etkilemiştir. Kohut, narsizmin kişilerin normal gelişim dönemlerinin bir kısmı olduğunu ifade etmiştir. Kohut'un yaptığı klinik çalışmalarda narsist bireyler çocukluk çağlarında, anne babalarının empatik hatalarından veya ihmallerinden dolayı bireyin ihtiyaçları yerine getirilmemiş ve ihtiyaçlarını yetişkin dönemindeki ilişkilerinde gidermeye çalışan kişiler olduğu belirtilmektedir⁷⁹.

Brown (1997) yaptığı araştırma sonucunda narsistik kişilik bozukluğuna sahip olan bireylerin altı temel davranışsal yatkınlığını belirtmiştir. Bu davranışlar: inkâr, rasyonalizasyon, kendini büyük görme, bütün yapılan şeyleri kendileri yapmış gibi görmek, hak iddia etmek ve kaygı olarak belirtilmektedir⁸⁰. Baumeister ve Vohs bu konu hakkında narsistlerin kendileri ile alakalı bakış açıları destekler özellikteki takdirlerden vazgeçmelerinin zor olduğunu ve bu konu hakkında isteksiz oldukları belirtilmiştir. Bu kişiler eleştiri, kayıtsızlık, saygısızlık gibi sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu durumlarda saldırgan ve düşmanca davranışlar sergilemektedirler. Narsist kişilerin kendilerini geliştirme motivasyonları çok düşük bir seviyededir. Bunun nedeni başka kişilerden aldıkları bilgilerden yararlanmamaktadırlar⁸¹.

---

⁷⁷Karaaziz, Meryem & İrem Atak, Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme, 2013, s.44-59, 2013.

⁷⁸Ertuğrul Köroğlu, ve Sinan Bayraktar, **Kişilik Bozuklukları**, HYB Basın Yayın , Ankara, 2007.

⁷⁹Necmettin Cihangiroğlu, "Is There any Relationship between Narcissistic Personality and Organizational Commitment", **TAF Preventive Medicine Bulletin**, 2012, 11 (2), 119-126.

⁸⁰Andrew Brown,"Narcissism, Identity and Legitimacy", **Academy of Management Review**, Vol.22, No:3, 1997, pp.646.

⁸¹Ahmet Yurdakul, Örgütsel Narsizm ile Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak Üniversitesi, Uşak, 2015 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

Narsisizm yüksek bir derecede pozitif olan aynı zamanda şişirilmiş bir benlik terimidir⁸². Narsizm, kişinin kendi şahsi çıkarları için hareket etmektedir. Kişinin bu çıkarları psikolojik, ahlaki ve rasyonel davranışlar olarak belirtilmektedir. Kişi, kendisinin çok önemli biri olduğu düşüncesindedir. Genellikle her konuda veya alanda gerekli başarıya ulaşmamasına rağmen, kendi yaptıkları hakkında her şeyi büyütür⁸³.

Kendilerini üstün nitelikte bir kişi olarak tanımlamaktadırlar. Sürekli bir şekilde başarı, güç, zekâ, güzellik veya kusursuz sevgi istekleri mevcuttur. Kendisini özel biri olarak görür ve hiçbir kişinin onu anlamadığı düşüncesindedir. Bu kişilerin hak kazanma duyguları vardır. Kişiler arası ilişkilerde oldukça bencildirler. Narsist kişiler sırf kendi çıkarları için başka kişilerin zayıf yönlerini bulur ve bunları kullanırlar. Yüksek bir düzeyde empati eksikliği vardır⁸⁴.

Çeşitli olaylar karşısında bireyin veya bireylerin ne düşündüklerini ve ne hissettiklerini anlamak veya bilmek istemezler. Diğer kişilerin ne hissettiklerini ve gereksinimleri hakkında düşünmekte isteksizdirler. Bu kişilerin kıskançlık özellikleri yüksek bir derecededir. Bir kişiyi veya birkaç kişiyi kıskanırlar. Aynı zamanda bu kişiler diğer insanlar tarafından kıskanıldıklarını düşünürler. Narsist kişiler küstah olurlar ve kendilerini beğenme davranışları vardır⁸⁵.

2.2.1 Narsisizmin Tarihçesi

Narsisizm terimi psikoloji literatüründe ilk olarak 1898 yılında Havelock Ellis tarafından kullanılmıştır. Ellis bu terimi “Narcissus-like” deyimiyile açıklamıştır. Bunun açıklaması kişinin duyduğu cinsel heyecanlardaki, kendini beğenme durumunda kişinin kendini bütünüyle yitirmek ve tekrardan kişinin bu durumla kendini meşgul etmesi eğilimini ifade etmiştir. Bundan kısa bir zaman sonra 1899 yılında Nacke, Ellis’in yazdığı makalesinin Almanca özetini yazmıştır. Bu özette bireyin kendi bedenine cinsel bir nesne olarak davranması ve cinsel bir sapkınlığa neden olan “Narcissismus” kelimesini belirtmiştir. Nacke’in narsisizme yönelik olan açıklaması

---

⁸²Keith Campbell, Eric Rudich & Constantine Sedikides, Narcissism, Selfesteem, And The Positivity Of Self-Views: Two Portraits Of Self-Love, *Personality And Social Psychology Bulletin*, 28(3), 2002, 358-368.

⁸³Ahmet Yurdakul, Örgütsel Narsizm ile Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak Üniversitesi, Uşak, 2015 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸⁴Ahmet Yurdakul, Örgütsel Narsizm ile Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak Üniversitesi, Uşak, 2015 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸⁵Ahmet Yurdakul, **age**.

Freud'un gözüne çarpmıştır⁸⁶. Narsizm kavramı, psikoanalitik sözlüğe Sadger vasıtasıyla girmiştir⁸⁷.

Narsisizm terimi Sigmund Freud'da büyük bir etki bırakmıştı. Freud 1910 yılında, Cinsellik Üzerine Üç Makale'de bir dipnotta narsizm terimini kullanmıştır. Bundan dört yıl sonra ise Freud psikoanalitik teoriye çok önemli bir etkisi olan "On Narcissism: An Introduction" makalesini yayımlamıştır. Bu makalede Freud, narsizm kavramını cinsel gelişimin bir bölümü olarak ifade etmiştir⁸⁸.

Freud narsisizmden bir kişilik tipi olarak, ilk kez 1931 yılında bahsettiği görülmektedir. Bu bireylerin libidinal yani cinsel içgüdü ve cinsel enerjinin dinamik belirtilerine sahip olduklarını, en önemli özelliklerinin kendilerini koruma isteklerinin ve liderlik özelliklerine sahip olduklarına değinmiştir⁸⁹.

Bu alanda Karl Abraham, (1908), "The psycho-sexual differences between hysteria and dementia praecox", Herbert Alexander Rosenfeld, (1964), "On the psychopathology of narcissism: A clinical approach", Wilhelm Reich, (1972), "Character Analysis", Christine Olden (1946), "Headline Intelligence Psychoanal. Study Child", Nemiah JC "Foundations of Psychopathology" ve Tartakoff, H. H, (1966), "The normal personality in our culture and the Nobel Prize complex" narsizm kavramının gelişmesine önemli katkıda bulunmuştur⁹⁰.

Günümüzde narsisizme büyük katkı sağlayan bilim adamları şunlardır: Kohut (1971) "The Analysis of the Self" ve Otto F. Kernberg , (1970), "A Psychoanalytic Classification of Character Pathology". Kohut'un yaptığı çalışmalar sonucunda narsizme sahip olan kişiliklerin kendileriyle ilgili boşluk duyguları, depresyon ve ilişki problemleri olan ve genelde önemli mesleklere sahip olan insanlardır⁹¹.

---

⁸⁶Hakan Kızıltan, Narsisizm ve psikopatolojisi, 2006, 20.04.2016 Tarihinde Ulaşılmıştır
<http://www.psimkoloji.com/attachments/article/79/narsisizm.makalesi.pdf>

⁸⁷Karaaziz, Meryem & İrem Atak, Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme, 2013, s.44-59, 2013.

⁸⁸Ahmet Yurdakul, Örgütsel Narsizm ile Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak Üniversitesi, Uşak, 2015 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸⁹Kürşat Timuroğlu & Ömer Faruk Şcan, İşyerinde narsisizm ve iş tatmini, **İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:22, Sayı: 2, 2008,239-264.

⁹⁰Ahmet Yurdakul, Örgütsel Narsizm ile Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak Üniversitesi, Uşak, 2015 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹¹Azade Amirigargari, Kadına Yönelik Şiddet, Narsizm ve Saldırganlık Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haliç Üniversitesi, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

2.2.2 Narsistik Kişilik Bozukluğu:

Psikologların narsisizm kavramını tanımlamaları süreci yavaş olmuştur⁹². Bunun nedeni bu kavramın çok fazla yerlerde kullanılmasıdır. Genellikle narsizm psikolojik bir rahatsızlık olarak tanımlanmasına rağmen narsizm psikolojik bir bozukluktur. Bunun sonucunda narsizmin bireylere sürekli bir şekilde zarar verdiği söylemek doğru değildir. Bu bağlamda narsizme normal bir düzeyde sahip olan bireylerin başarı için çok önemli bir faktör olduğu saptanılmıştır. Fakat patolojik narsizm bir süre sonra kişinin kendini toplumdan tamamen dışlamasına ve yalnız kalmasına neden olabilen ciddi bir bozukluktur⁹³.

Narsistik kişilik bozukluğunun kliniksel en temel belirtileri kendini büyütmek, kişinin kendisine karşı aşırı bağlılığı, takdir ve onay kazanmak için diğer kişilerin arkasına koşulmasına rağmen başkalarına karşı ilgisizlik ve empati yoksunlukları vardır. Narsistik kişilik bozukluğuna sahip olan bir kişi, herhangi bir şey yaptığında orda mükemmellik arar, zenginlik, güç ve güzelliğe sahip olmaya çalışır ve kişinin kendini büyük görmesi aynalayarak kendine hayran olacak başka kişiler bulmak için büyük bir motivasyona sahiptirler. Kişiler kendilerinin bu savunmacı görünüş altında bir eziklik ve boşluk hissi aynı zamanda aşırı derecede kıskançlıktan kaynaklanan bir öfke vardır⁹⁴.

Narsistik kişilik bozukluğuna sahip olan bireyler nesne ve bireyin yaptığı ya da ürettiği zannettiği bir şeydir. Buna şöyle bir örnek verilebilir; kişinin bedeni, dış görünüşü, sağlığı, zenginliği ve birçok şeyler bunları oluşturabilir. Bu çeşit narsizmin hastalıklı olması, denetleyici ögenin yoksunluğundan kaynaklanmaktadır. Kişinin başardığı bir şeyden dolayı değil de, kişinin sahip olduğu bir özellikten dolayı kendini büyük görüyorsa artık hiçbir kişiyle ve hiçbir şeyle ilgilenmez ve çaba göstermek istemez bir duruma düşmektedir. Bundan dolayı hastalıklı narsizme sahip olan kişiler kendilerine sınır koyamazlar. Narsisist, zaman geçtikçe kendini beğenmişliğin içine daha fazla gömerek kendini diğer insanlardan soyutlamaya başlamaktadır⁹⁵.

Narsisistler için yalan vazgeçilmez bir niteliktir. Kendileri hakkında anlattıkları bütün bilgiler bir aldatmacadan ibaret olabilir. Düşünceleri ve anlattıkları nadiren doğrudur. Otoritenin gerektiği anlarda, kendisini çok önemli birinin aforizmalarıyla desteklemeye çalışmaktadır. Fakat bu aforizmaların veya sözlerin, bu önemli

⁹²Soyer Renate & Janet L. Rovenpor , "Narcissism and achievement motivationas related to three facets of the sales role: Attraction, satisfaction and performance", *Journal Of Business And Psychology*, Vol: 14, No: 2, 1999, 285-304

⁹³Ahmet Yurdakul, Örgütsel Narsizm ile Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak Üniversitesi, Uşak, 2015 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁹⁴James Masterson, *The narcissistic and borderline disorders, an integrateddevelopmental approach*, Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, 2014.

⁹⁵Necmettin Cihangiroğlu, "Is There any Relationship between Narcissistic Personality and Organizational Commitment", *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 2012, 11 (2), 119-126.

kişilerin sözleri ve kastettiği içerikle nadiren tutarlılık göstermektedir. Bu sözleri veya kapsamı kendine uyacak bir biçimde değiştirmektedir. Bu kişilerin iş hayatlarında başarılı olmalarını, nesnelere bu biçimde kendilerine göre emsalsiz değiştirme gücüne borçludurlar⁹⁶.

Narsisizm kişiliğine sahip olan bireylerin üstleri ile arası iyi ve dengelidir. Bunun nedeni onların kendilerini anlayabilecek olan tek kaynak olmalarıdır. Üst kişiler narsistlerin ulaşmak istedikleri statünün temsilcileridir. Altları onlar için tam bir kâbustur. Bunun nedeni ise kendilerinin yetenekleri, donanımları ve vasıfları ile o kişilerin tek öğrenme kaynakları veya gördükleri ilk ve son nimet olarak değerlendirirler. Bu kişiler en iyi doktor, yönetici, avukat kendileridir ve bu iddialarının denenebileceği her ortamdan kaçarlar⁹⁷.

Bu kişiler kendilerinin tek ve özel olduklarını hissederler. Onlara göre her insanın kusurları vardır. Bu kişiler ise bu kusurları çok uzun zamandan beri aşmıştır. Bunun sonucunda bu kişilerin özelliklerine karşı saygı gösterilmelidir. Narsistler istediklerini alamadıkları zaman akılları karışır. Eğer bir kişi onu hayal kırıklığına uğratmışsa, o kişiyi hayatından çıkarır ve onu değersiz kılar. Bu kişilerin empati yetenekleri zayıf olduğu için diğer kişilere karşı iş gören nesnelere gibi yaklaşır. Narsist kişiler duygularının ve ihtiyaçlarının olmadığını dile getirirler. İnsanları sömürülebilirler ve bu davranışlarından dolayı çok az suçluluk veya üzüntü duyarlar⁹⁸.

Freud'un vefatından sonra psikoanalitik yaklaşım gelişimini sürdürmüştür. Bir çok kuramcı ve terapist, insan kişiliği ve psikolojik bozukluklar üzerinde, Freud'un öne çıkardığı terimleri kullanıp geliştirerek, bu kuramı geliştirmeye devam etmişlerdir (Cridler vd., 1983, Akt.Timuroğlu&İşcan,2008). Narsistik kişilik bozukluğu, psikanaliz kuramının son 30 yılda ilgilendiği en önemli konulardan biridir. Klinik psikolojisi narsistik kişilik bozukluğuna yönelik büyük ilgisi sonucunda Amerikan Psikiyatri Birliği (American Psychiatric Association) narsisizm terimini tanısal sınıflandırmasına eklemiştir. Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'nda (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders- DSM -) Narsizm bu klinik ölçütler yoluyla belirtilmektedir: Grandiyöz (gösterişli) tarzlarında önemli ve eşsiz biri olma hissi, sınırsız başarı, zekâ, güç, güzellik ya da ideal aşk fantazileriyle kendini meşgul etmek, teşhircilik, eleştiriye açık olmamak, diğer insanların ilgisizliğine ya da

---

⁹⁶Cihangiroğlu, *age*,119-126.

⁹⁷Necmettin Cihangiroğlu, "Is There any Relationship between Narcissistic Personality and Organizational Commitment", *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 2012, 11 (2), 119-126.

⁹⁸Necmettin Cihangiroğlu, *age*, 119-126.

başarısızlığa tahammül edememek, hak iddiasında bulunmak, kişiler arası ilişkilerde insanları sömürmek, bir şeyi aşırı yüceltmek ve buna benzer birçok belirtiler⁹⁹.

DSM-IV'de ise narsistik kişilik bozukluğu aşağıdaki belirtilerden beşinin ya da daha fazlasının olması ile belirlenmektedir. Narsistik kişilik bozukluğu gençlik döneminde başlamaktadır. Aynı zamanda çeşitli şartlar altında meydana gelen, üstünlük hissi, karşı taraftan beğenilme ihtiyacı ve empati yoksunluğunun devam ettiği bir davranış biçimidir¹⁰⁰.

2.2.3 Narsisist Kişiler

1. Kendilerini çok önemli biri oldukları duygusuna sahiptirler. Bu kişiler başarılarını ve yeteneklerini büyütür, eğer yeterli bir başarı gösterirlerse kendilerinin üstün bir birey olarak tanınmalarını beklerler.

2. Kendilerini sınırsız başarılı, güçlü, zeki, güzel veya kusursuz zannederler ve bu konular hakkında kafalarını yorarlar.

3. Kendilerini özel ve eşi bulunmaz biri olduklarını ve üstün kişilerin kendisini anlayabileceğini veya sadece onlarla arkadaşlık kurmaları gerektiğine inanırlar.

4. Başkaları tarafından beğenilmek isterler.

5. Hak kazanma duygusuna sahiptirler. Kendilerini özellikle yardımcı veya destek olan bir tedavi şeklinin uygulanacağı beklentisi içindedirler veya bu beklentilerine göre uyum gösterirler.

6. Kişiler arası ilişkilerde kendi çıkarları için insanları kullanırlar ve kendi hedeflerine ulaşmaları için diğer kişilerin zayıflıklarını kullanırlar.

7. Empati yoksunlukları vardır. Başka kişilerin duygularını tanırlar ve bu insanların ihtiyaçlarının farkına varıp, bu ihtiyaçların giderilmesi hakkında isteksizdirler.

8. Çoğunlukla insanları kıskanırlar veya diğerlerinin kendilerini kıskandıklarına inanırlar.

9. Bu kişiler genellikle küstah, kendini beğenmiş davranışlar sergilerler, eleştirilere karşı büyük bir öfke duyarlar, utanç ya da küçük düşme tepkisinde bulunurlar¹⁰¹.

Psikodinamik (kişilerin davranışların altında yatan etkenlerin incelenmesi) kuramına göre, kişilerin çocukluk döneminde yaşadıkları korkular, başarısızlıklar,

⁹⁹Kürşat Timuroğlu & Ömer Farukışcan, İşyerinde narsisizm ve iş tatmini, *İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt:22, Sayı: 2, 2008, 239-264.

¹⁰⁰Amerikan Psikiyatri Birliği, *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı*, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1998, 246- 249.

¹⁰¹Amerikan Psikiyatri Birliği, *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı*, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1998, 136- 138.

bağımlılık ihtiyaçlarının ebeveyn yoksunluğu veya rahatsızlıkları neticesinde, ihmal, eleştiri veya alayla bir karşılık bulmaları, patolojik narsisizmin oluşmasına neden olmaktadır¹⁰².

Narsistik kişilik bozukluğuna sahip olan bireyler fiziksel ve ruhsal açıdan kendilerini çok beğenen, diğer kişilerden üstün gören, devamlı beğeni kazanmak, bağ ve kabul bekleyen, gittikleri birçok yerde özel ilgi göreceğine, üstün bir yeri hak ettiklerini düşünen bireylerdir. Bu kişiler en güzel, en yakışıklı, en başarılı, en parlak kişilerdir veya onlar olacaktır. Bu sebepten dolayı bu kişiler ilişkilerinde bencil, benmerkezcil olarak bilinirler¹⁰³.

Narsistik kişiliğe sahip olan bireyler bir endişe durumunda, çevresine uyum sağlamayan, ön yargılara ve kendini geri çeken şizofrenik bir ruh haline sahiptirler. Narsist olan bireyler genellikle hayatlarını pasif olarak geçirirler, gerçek yaşama uyum sağlayamazlar. Bu kişiler için gerçeklik bir cehennemdir ve kaçacak yerleri yoktur, çünkü kaçılacak bir şey kalmamıştır. Narsistlerin kendi benliklerinden kaçmaları imkânsızdır. Bunun nedeni narsist olan bireyin kendini yönetme kabiliyeti kayb olduğundan dolayı bu bireyler benmerkezcil olmalarına rağmen, kendi ihtiyaçlarını karşılayamadıkları zaman kendi çevrelerinden soyutlanmışlardır¹⁰⁴.

Narsistik kişilik bozukluğunda üç işlev düzeyine dikkat edilmektedir. Bu işlevler aşağıda gösterilmiştir¹⁰⁵.

a. Kişinin yetenek ya da becerilerinden dolayı sahip olunan başarıyla birlikte etkili yüzeysel bir uyum içerisindedirler. Bu gibi hastalar, nevrotik belirtiler, cinsel problemler ya da nesne ilişkilerindeki sorunlardan dolayı psikoterapiye gelirler.

b. Genel olarak nevrotik belirtiler ya da cinsel problemlerle birlikte, nesne ilişkilerinde şiddetli sorunları olan hastalardır.

c. Benlik zayıflığı olan borderline düzeyinde işlevsel olan hastalardır. Meissner (90)' da narsistik bozukluğunu fallik narsistik, Nobel ödülü narsistik, manipüle edici veya psikopatik ve muhtaç, yapışkan ve talepkar olmak üzere dört kliniksel türünü betimlemektedir¹⁰⁶.

---

¹⁰²Amerikan Psikiyatri Birliği, **Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı**, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1998.

¹⁰³Kürşat Timuroğlu & Ömer Farukışcan, İşyerinde narsisizm ve iş tatmini, **İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:22, Sayı: 2, 2008,239-264.

¹⁰⁴William Narr, **The selling of narcissism**, Dialectical Antropology, 1980, 63-73.

¹⁰⁵James Masterson, **The narcissistic and borderline disorders, an integrated developmental approach**, Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, 2014, 56- 60.

¹⁰⁶James Masterson, **The narcissistic and borderline disorders, an integrated developmental approach**, Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, 2014, 56- 60.

2.2.4 Sağlıklı Narsisizm

Sağlıklı narsisizm, kişinin kendisi, yakın çevresi ve etrafındaki diğer insanlara karşı uyum sağlaması ve etrafındaki kişilerin beklentilerini karşılayabileceği hissini yaşamasıdır¹⁰⁷. Bireyin kendine karşı gösterdiği değer ve özgüvenin hiç kaygı duyulmaksızın olabildiği kadar yüksekte olması ve diğer kişilerden gelen eleştiri veya pozitif/negatif etkilerin bireyin özgüvenini negatif açıdan etkileme gücünün en düşüğe indirildiği bir durumdur. Birey etrafındaki kişilerin onun hakkında olan görüşleri ve düşünceleriyle kendisini tatmin etmek yerine, kendisiyle alakalı olan görüş ve düşüncelerine odaklanıp özgüvenini kabartır ve doyurur¹⁰⁸.

Sağlıklı narsisizm bireyin günlük problemleri ve stresle mücadele etmek için bireyin geliştirdiği güvenli bir öz benlik saygısından oluşmaktadır. Bireyin istediği amaçlara ulaşması düzeyinde başarısızlık, eleştiri ve başkalarının başarısını görmek bireyi düş kırıklığına uğratabilir. Ancak bu, sağlıklı kişilerde bir tehde yol açmaz. Bu kişilerin kendilerine sağladıkları öz güvene ilave olarak, kendi değerlerine bağlılığın devam etmesi için, inançlarından vazgeçmemek ve zorluklarla başa çıkmak için öz saygıya gereklilik duymaktadırlar. Kişinin sahip olduğu öz saygının güvenli olması ve sağlıklı narsisizm ayrıca bireyin karşısındaki kişilere güven sağlama, empati kurma, yakın arkadaşlıklar geliştirmek gibi sağlıklı ilişkiler kurması için de gereklidir¹⁰⁹.

Narsisizm ve pozitif ruh sağlığının değişik formları arasındaki ilişkiyi kanıtlamak amacıyla çok sayıda araştırmalar yapılmıştır. Narsisizmin kişinin ruh sağlığına büyük bir katkıda bulunduğu, aynı zamanda kişi için pozitif duygusal alanda yaratabileceğini gösteren sonuçlar elde edilmiştir¹¹⁰.

İyi şartlar altında olan narsistik benlik, bireyin hayatında olan çeşitli aktivitelerden zevk almasını, başarılarıyla gururlanmasını, yaptıkları yanlışlar ve eksiklikler sonucunda utanç duymaları ve öfkeli olmalarını sağlamaktadır. Sağlıklı narsisizm, bireyin etrafındaki kişilerle ve çevre beklentileriyle etkin bir biçimde mücadele edeceğini hissetmesini pozitif açıdan etkilemektedir¹¹¹.

Freud'un bakış açısına göre narsisizm bireyin doğduğu anda bağımsız narsizmden meydana gelen dış dünyanın ve nesnelerin algılanmasına doğru atılan

---

¹⁰⁷Azade Amirigargari, Kadına Yönelik Şiddet, Narsizm ve Saldırganlık Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haliç Üniversitesi, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁰⁸Karaaziz, Meryem & İrem Atak, Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme, 2013, s.44-59, 2013

¹⁰⁹Roy Lubit, "The long-term organizational impact of destructively narcissistic Managers", *The academy of management executive*, Vol. 16, No. 1, 2002.

¹¹⁰Salim Atay, " Narsistik kişilik envanterinin Türkçeye standardizasyonu", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dergisi*, 11/1, 2009,181-196.

¹¹¹Salim Atay, " Narsistik kişilik envanterinin Türkçeye standardizasyonu", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dergisi*, 11/1, 2009,181-196.

bir adımdır. Birey, hayatı boyunca dış dünyayı daha çok tanıyarak başlangıçtaki narsizmi "nesne sevgisi"ne dönüştürmektedir. Kişi normal gelişme sürecinde bile, hayatı boyunca kendisinde bir ölçüde narsizm kalabilir. Her kişide ulaşılamayacak çeşitli türde çözülme çabasına karşı direnen narsist bir kişilik kalmaktadır¹¹².

Bireyler hayatlarını sürdürebilmeleri için gereken enerjiyi yüksek bir düzeyde narsizmden almaktadır. Narsizm kişinin hayatını devam ettirebilmesi için gereklidir fakat kişinin yaşamı için bir tehlikedir. Sağlıklı narsizm nesnesi, bireyin kendi uğraşları sonucu meydana gelen bir kişiliktir. Örneğin ressam, bilim adamı veya çiftçi olan bir birey ürettikleri ürünlerden narsist bir gurur duyabilir. Narsizmin nesnesi, kişinin kendi uğraşları neticesinde meydana geldiği için, kendi yapıtlarına veya kendi başarılarına duydukları fazla ilgi, hiç durmadan çalışma hayatında kullandığı malzemelere gösterdiği ilgiyle dengelenmektedir. Bu çeşit narsizmi meydana getiren etkenler bu nedenden dolayı kendi kendilerini denetlemektedirler. Çalışmalarını devam ettirmek için gereken enerji büyük bir miktarda narsistik niteliğini taşır, fakat meydana getirilen yapıt ya da eser, somutlukla bağlantı kurmak gereksinimi duyulduğunda narsizm sürekli denetlenmektedir. Narsist olan bireylerin aynı zamanda yaratıcı güçleri büyük olduğundan dolayı bu mekanizmayla belirtilinebilir. Narsizmin bu biçimi pozitif sonuçlar verdiği için kabul edilebilir nitelikler taşımaktadır¹¹³.

2.2.5 Patolojik Narsisizm

'Narsisizm' sözcüğü son yıllarda bir psikopatoloji şekliyle karşılaştırılmıştır. Psikopatolojik şekil normal bir biçimde gelişmiş ya da sağlıklı bir narsizmin kişinin kendiliğinin libidinal yükü olan engelin bir tarafidir. İlk başlarda Freud aracılığıyla tanımlandığı gibi, çocukluk narsizmi, büyüme ve olgunlaşmayla birlikte, kişisel kendiliği temsil etmek ve kişinin benlik saygısının iyi bir hal alması, kişinin kendi kendini savunması, kendi uğraşlarıyla ilgilenmesi, standartları, idealleri ve ihtiraslarına doğru kişinin kendi kapasitesinin gelişmesi için libidinal yük sağlamak giderek farklılaşmaktadır¹¹⁴.

Kernberg (1985), sağlıklı narsizmin benliğe libidinal yatırımın olmasına karşın, bütün olmuş bir iyi ve kötü benlik imgeleri vardır. Kohut (1971)'a göre narsizmin patolojik ve sağlıklı narsizm arasında bir süreklilik olduğunu belirtirken,

¹¹²Necmettin Cihangiroğlu, "Is There any Relationship between Narcissistic Personality and Organizational Commitment", *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 2012, 11 (2), 119-126.

¹¹³Necmettin Cihangiroğlu, *age*, 119-126.

¹¹⁴James Masterson, *The narcissistic and borderline disorders, an integrated developmental approach*, Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, 2014.

Kernberg (1985) patolojik narsizmi sağlıklı narsizmden ayıran birçok özelliğin olduğunu belirtmiştir¹¹⁵:

Yapılan çeşitli klinik çalışmalarda narsist bireyler çocukluk çağlarında, anne babalarının empatik eksikliklerinden veya ihmalleri dolayısıyla gereksinimleri karşılanmamış ve bu gereksinimlerin olgunlaştıkları anda ilişkilerinde gidermeye çalışan kişiler olarak ifade edilmektedir. Yapılan birçok araştırma sonucunda narsistik kişilik bozukluğuna sahip olan bireylerin altı esas davranışsal yatkınlıklarının olduğu açıklanmıştır. Bu davranışlar inkâr, ussallaştırma (rasyonalizasyon), kendini yüceltme, kendine yontma, hak iddia etme ve kaygı (anksiyete) olarak belirtilmektedir¹¹⁶.

Patolojik narsistler ergenliğe genelde önceden sahip oldukları yoksunluk, güvensizlik ve yetersizlik hisleri ile giriş yaparlar. Bu kişiler hayatı kazananların ya da kaybedenlerin olduğu bir oyun olarak görmektedirler. Narsist kişiler gücü büyük biri olma, saltanat gücüne sahip olma olarak kullanılmaktadırlar¹¹⁷.

Sağlıklı narsistlere göre ahlaksız davranışlar sergilemeye daha meyillidirler. Genel olarak kaba, soğuk, gösterişçi, güç, prestij ve üstünlük duyguları onlarda bir takıntı haline gelmiştir. Genellikle patolojik narsistler öz saygılarının devam etmesi için benlik koruyucu savunma mekanizmalarını çok sık kullanırlar¹¹⁸

“Patolojik narsisizm” kelimesi Kernberg’e göre nevrozdan narsistik kişilik bozukluğuna kadar uzanan geniş bir bozukluğu kapsamaktadır¹¹⁹.

1. En az sorunlu olan bozukluklar nevrozlarla ve nevrotik karakter patolojisiyle bağlantılı narsistik bozukluklardır.

Sağlıklı narsisizm kişinin benliğinin kendinden isteklerinin, beklentilerinin, modellerinin ve ideallerin yetişkin özelliği ve olgunluğu (çocuksu özelliklerden değişik olan) anlamında benlik ve benlikle alakalı olan intrapsişik yapıların ulaştığı gelişimsel süreç ile bağlıdır. Örneğin bir insanın benliği, süper egosu ve ego idealinin yapısal bütünlüğü ve içselleştirdiği nesne ilişkilerinin birleşmesi gerçekleştirilmemesine karşın çocuksu narsistik hedefler ve çatışmalara fiksasyon

---

¹¹⁵Otto Kernberg, *Borderline conditions and pathological narcissism*. Jason Aronson, Inc: Reissue Edition edition, 1985.

¹¹⁶Andrew Brown,“Narcissism, Identity and Legitimacy”, *Academy of Management Review*, Vol.22, No:3, 1997, pp.646

¹¹⁷ Mike Wright, Donald Siegel, Kevin Keasey, Igor Filatotchev, *The Oxford Handbook of Corporate Governance*, Oxford University Press, 2013.

¹¹⁸Andrew Brown,“Narcissism, Identity and Legitimacy”, *Academy of Management Review*, Vol.22, No:3, 1997, pp.646

¹¹⁹Otto Kernberg, *Borderline conditions and pathological narcissism*. Jason Aronson, Inc: Reissue Edition edition, 1985.

neden olabilir. Fiksasyon nevrotik tepkilere ve karakter patolojisine sahip olan çoğu kişide görülmektedir¹²⁰.

2. Kernberg'in bakış açısına göre daha önemli bir narsistik bozukluk tipi, ilk defa Freud'un (1914) "narsistik nesne seçimini" örneklemek üzere erkek eşcinselliğine atıfla belirttiği tiplerden oluşmaktadır¹²¹.

Narsistik kişilik bozukluğu tipinde, patolojik özdeşleşmeler mevcuttur. Birey benliğinin içselleştirilmiş olduğu patojenik bir nesneyle (örneğin anne veya baba) özdeşleştirmek ve bireyin çocuksu benliğini nesneye yansıtması yoluyla (içsel nesne temsilleri ve dışsal nesnelere) şimdi ya da geçmişteki gerçek ya da ideal benliğinin bir kısmını temsil etmeleri nedeniyle ilişkiye girmesine neden olup, bireyin benlik ve nesne işlevlerinin değişime uğradığı libidinal bir ilişki ortaya çıkmaktadır¹²².

3. Kernberg'in bakış açısına göre sadece narsistik kişilik bozukluğu olan kişilerde diğer insanlarla olan ilişkiler terkedilmiştir. Bu durumda ilişki, benlik ve nesne arasında değildir. Bu ilişki ilkel, patolojik büyülenmeci benlik ile aynı büyülenmeci benliğin anlık idealize edilen nesneye veya nesnelere geçici yansıtması arasındadır.

Sonuç olarak bu ilişki benlikle nesne arasında ya da nesneyle benlik arasında olan bir ilişki değil, benlikle benlik arasında olan bir ilişkidir. Bu durumda, artık eksiksiz olan narsistik bir ilişki nesne ilişkisi kurulmuştur. Bu ilişkinin şekli, Kernberg'in yorumuna göre patolojik narsisizmin en ağır şeklini tanımlayan özgül bir karakter patolojisi olan narsistik kişiliğin fark edilen bir niteliğidir. Bu nedenden dolayı, narsistik bozukluk basit bir şekilde uygun ilkel narsisizme saplanma olarak tanımlanmaz. Narsistik kişilik bozukluğunun patolojik biçimi sağlıklı gelişimde hiçbir ilk örneğine rastlanmayan patolojik bir yapılanma olduğu belirtilmektedir¹²³.

2.2.6 Narsisizm Üzerine Yapılan Araştırmalar

Sullivan ve Geaslin (2001) 235 psikoloji lisans öğrencilerinin katılımcılığıyla yaptıkları çalışmada narsizm, benlik saygısı, irrasyonel inanç ve saldırganlık arasındaki ilişkiler ile korelasyon incelemiştir. Bu araştırmanın sonunda Narsistik Kişilik Envanteri'nden daha yüksek puanlar alan katılımcıların, daha agresif oldukları saptanmıştır. Narsizm ve saldırgan davranışlar arasında güçlü bir ilişki

¹²⁰Hakan Kızıltan, Narsisizm ve psikopatoloji, 2006, 20.04.2016 Tarihinde Ulaşılmıştır
<http://www.psikomitoloji.com/attachments/article/79/narsisizm.makalesi.pdf>

¹²¹Hakan Kızıltan, Narsisizm ve psikopatoloji, 2006, 20.04.2016 Tarihinde Ulaşılmıştır
<http://www.psikomitoloji.com/attachments/article/79/narsisizm.makalesi.pdf>

¹²²Otto Kernberg, **Borderline conditions and pathological narcissism**. Jason Aronson, Inc: Reissue Edition edition, 1985.

¹²³ Hakan Kızıltan, **age**.

görülmüştür. Erkeklerde kadınlara göre daha yüksek saldırganlık olduğu saptanılmıştır¹²⁴.

Rozenblatt (2002) yaptığı araştırmada lisans öğrencilerinin benlik saygısı, narsizm ve saldırganlık arasındaki ilişkileri incelemiştir. Bu araştırmanın sonuçları kararsız benlik saygısının öfke ile ilişkili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda sonuçlar kararlı benlik saygısı, kararsız benlik saygısı, yüksek ve düşük benlik saygısı, fiziksel ve sözel saldırganlıkla daha ilişkili olduğunu, öfke ve düşmanlık ile daha az ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır¹²⁵.

Yapılan bir deneysel çalışmada Martinez, Zeichner, Reidy ve Miller (2008) narsizm ve deplase edilmiş öfke (DA-displaced aggression) arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmaya 92 lisans erkek öğrencisi katılmıştır. Bu katılımcılar, kendi değerlendirme anketlerini ve örnek yazma işlemlerini tamamladıktan sonra pozitif (n = 32), negatif (n = 30) ve yazma becerileri üzerine gecikmeli (n = 30) olmak üzere üç deneysel şartlara ayırmışlardır. Araştırmanın sonuçları narsizmin büyük bir ölçüde pozitif ve negatif değerlendirmeleri sonrasında DA ile ilişkili olmadığını gözlemlenmiştir. Fakat gecikmeli geri bildirim durumunda, DA üzerinde narsizmin büyük bir etkisi olduğunu saptamışlardır¹²⁶.

---

¹²⁴Diğdem Temel, The Role Of Perceived Social Problem Solving, Narcissism, Self-Esteem And Gender In Predicting Aggressive Behaviors Of High School Students, 2008 (**Unpublished Master Thesis**).

¹²⁵Azade Amirigargari, Kadına Yönelik Şiddet, Narsizm ve Saldırganlık Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haliç Üniversitesi, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹²⁶Diğdem Temel, The Role Of Perceived Social Problem Solving, Narcissism, Self-Esteem And Gender In Predicting Aggressive Behaviors Of High School Students, 2008 (**Unpublished Master Thesis**).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışma, “karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli”ne uygun olarak düzenlenmiştir. İki veya daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma desenlerinin tümü “ilişkisel tarama modelleri” olarak tanımlanır¹²⁷.

3.2 ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmanın evrenini İstanbul İli'nin Doğa Okulları Beykent Kampüsü'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise bu evrenden random olarak seçilen 147 öğrenci oluşturmaktadır. 75'i kız ve 72'si erkek öğrenciden oluşan örneklem grubu 10 ile 13 yaş arasındadır ve yaş ortalaması 11,25'tir. Katılımcıların 47'si orta gelir düzeyine sahip 100'ü ise yüksek gelir düzeyine sahiptir. Bu öğrencilerden 119 olumlu fiziksel görünüm algısına, 27'si olumsuz fiziksel görünüm algısına sahiptir. Akademik başarı düzeylerine bakıldığında ise akademik olarak öğrencilerin 26'sı başarısız, 71'i orta düzeyde ve 50'si başarılı olarak araştırmaya katılmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgili bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Örnekleminin Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişken	n	%	Değişken	n	%	Değişken	n	%
Cinsiyet			Gelir Düzeyi			Akademik Başarı		
Erkek	72	49	Orta	47	32	Başarısız	26	17
Kız	75	51	Yüksek	100	68	Ort. Düzey	71	48
Ebeveyn Tutumları			Yaş			Başarılı	50	34
Demokratik	41	29	10	25	17			
Otoriter	31	21	11	80	54			
Koruyucu	75	51	12	22	15			
			13	20	14			

3.3 ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada kullanılan veriler üç ölçme aracı ile toplanmıştır:

¹²⁷ Karasar Niyazi, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayıncılık, Ankara 2004.

3.3.1 Bilgi Toplama Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi toplama formu katılımcılar hakkında sosyo-demografik bilgiler elde etmek için kullanılmıştır. Bu formda yaş, cinsiyet, fiziki görünüm, aile gelir durumu, ebeveyn tutumları ve akademik başarı durumunu belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır (Ek 1).

3.3.2 Çocukluk Çağı Narsizm leği

Çocukluk Çağı Narsizm leği 10 maddelik ve tek boyutlu bir lme aracıdır. Ölçek "0" kesinlikle doğru değil, "1" doğru değil, "2" kısmen doğru ve "3" kesinlikle doğru şeklinde 4'l bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Yüksek puanlar yüksek düzeyde narsisizmi göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik alışmaları Akın, şahin ve Gülşen (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği iin uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda tek boyutlu modelin iyi uyum verdiği bulunmuştur ($\chi^2= 49.88$, $sd= 35$, $RMSEA= .042$, $NFI= .91$, $IFI= .97$, $CFI= .97$, $GFI= .96$, $SRMR= .050$). Ölçeğin i tutarlılık güvenirlik katsayısı .72 olarak bulunmuştur. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyonları .29 ile .52 arasında sıralanmaktadır.

3.3.3 Çocuklar iin Maddi Değerler leği

Çocuklar iin Maddi Değerler leği 18 maddeden ve maddesel merkezietilik (1, 2, 3, 4, 5, 6 maddeler), maddesel mutluluk (7, 8, 9, 10, 11, 12 maddeler) ve maddesel başarı (13, 14, 15, 16, 17, 18 maddeler) şeklinde  alt boyuttan oluşan bir lme aracıdır. Ölçek "1" hi katılmıyorum, "2" katılmıyorum, "3" katılıyorum ve "4" tamamen katılıyorum şeklinde 4'l bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Yüksek puanlar yüksek düzeyde maddi değerlere verilen önemi göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik alışmaları Akın, Gülşen, Kara ve Yıldız (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği iin uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal formundaki gibi  boyutlu (merkezietilik, mutluluk, başarı) ve 18 maddeden oluşan modelin iyi uyum verdiği bulunmuştur ($\chi^2= 349.20$, $sd= 128$, $RMSEA= .061$, $NFI= .92$, $IFI= .95$, $CFI= .95$, $GFI= .92$, $SRMR= .062$). Ölçeğin i tutarlılık güvenirlik katsayıları merkezietilik alt boyutu iin .84, mutluluk alt boyutu iin .85, başarı alt boyutu iin .87, ölçeğin bütünü iin .91 olarak

bulunmuştur. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyonları .46 ile .68 arasında sıralanmaktadır.

3.4 İŞLEM VE VERİ ANALİZ TEKNİKLERİ

Kullanılan ölçme aracıyla elde edilen veriler, alt amaçlarına uygun istatistiksel tekniklerle analiz edilmiştir. Katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler kodlanarak, SPSS (Statistical Package For Social Sciences) 11,5 windows paket programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve istatistiksel işlemlere tabi tutulmuştur. Öğrencilerin narsisizm ve maddi değerler düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon katsayısı incelenmiştir. Öğrencilerin maddi değerler ve narsisizm düzeyleri arasında cinsiyete, fiziki görünüm algısına ve gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için "t testi" kullanılmıştır. Öğrencilerin yaş, aile gelir durumu ve ebeveyn tutumlarına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGU VE YORUMLAR

4.1 NARSİSİZM İLE MADDİ DEĞERLER ARASINDA ANLAMLI BİR İLİŞKİ VARDIR.

Narsisizm ile maddi değerler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin narsisizm ile maddi değerler düzeyleri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon tablosu

Faktör	1	2
1. Narsisizm	—	
2. Maddi değerler	45**	—
Ortalama	16,59	5,31
Standart Sapma	34,65	11,64

** $p < .01$

Tablo 2 incelendiğinde narsisizm ile maddi değerler arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .45, p < .01$).

4.2 NARSİSİZM AÇISINDAN KIZ VE ERKEK ÖĞRENCİLER ARASINDA CİNSİYETE GÖRE ANLAMLI FARKLILIKLAR VARDIR.

Tablo 3. Narsisizm açısından kız ve erkek öğrencilerin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	Sd	p
Narsisizm	Erkek	72	17,29	5,19	1,574	145	,118
	Kız	75	15,92	5,37			

Tablo 3’de kız ve erkek öğrencilerin, narsisizm düzeylerine yönelik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 3’e bakıldığında, kız ve erkek öğrencilerin, narsisizm düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t_{0.05; 145} = 1,574$).

4.3 MADDİ DEĞERLER AÇISINDAN KIZ VE ERKEK ÖĞRENCİLER ARASINDA CİNSİYETE GÖRE ANLAMLI FARKLILIKLAR VARDIR.

Tablo 4. Maddi değerler açısından kız ve erkek öğrencilerin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	Sd	p
Maddi değerler	Erkek	72	35,26	12,01	,622	145	,535
	Kız	75	34,07	11,32			

Tablo 4'te kız ve erkek öğrencilerin, maddi değerler düzeylerine yönelik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tabloya bakıldığında, kız ve erkek öğrencilerin, maddi değerler düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t_{0,05: 145} = ,622$).

4.4 NARSİZM AÇISINDAN FİZİKSEL GÖRÜNÜMÜ OLUMLU BULAN VE BULMAYAN ÖĞRENCİLER ARASINDA FİZİKSEL GÖRÜNÜM ALGISINA GÖRE ANLAMLILIKLAR VARDIR.

Tablo 5. Narsisizm açısından fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrencilerin karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Fiziksel görünüm algısı	N	Ort.	Ss	t	Sd	p
Narsisizm	Olumlu	119	16,97	5,56	1,777	144	,078
	Olumsuz	27	14,96	3,83			

Tablo 5'te fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrencilerin, narsisizm düzeylerine yönelik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 5'e bakıldığında, fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrencilerin, narsisizm düzeyleri arasında fiziksel görünüm algısına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t_{0,05: 144} = 1,777$).

4.5 MADDİ DEĞERLER AÇISINDAN FİZİKSEL GÖRÜNÜMÜ OLUMLU BULAN VE BULMAYAN ÖĞRENCİLER ARASINDA FİZİKSEL GÖRÜNÜM ALGISINA GÖRE ANLAMLILIKLAR VARDIR.

Tablo 6. Maddi değerler açısından fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrencilerin karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Fiziksel görünüm algısı	N	Ort.	Ss	T	Sd	P
Maddi değerler	Olumlu	119	35,61	11,57	1,933	144	,055
	Olumsuz	27	30,85	11,38			

Tablo 6'da fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrencilerin, maddi değerler düzeylerine yönelik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 6'ya bakıldığında, fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrencilerin, maddi değerler düzeyleri arasında fiziksel görünüm algısına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t_{0,05: 144} = 1,933$).

4.6 NARSİSİZM AÇISINDAN GELİR DÜZEYLERİ FARKLI OLAN ÖĞRENCİLER ARASINDA ANLAMLILIKLAR VARDIR.

Tablo 7. Narsisizm açısından gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Gelir düzeyi	N	Ort.	Ss	t	Sd	p
Narsisizm	Orta	47	17,77	4,71	1,853	145	,066
	Yüksek	100	16,04	5,50			

Tablo 7’de gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin, narsisizm düzeylerine yönelik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tabloya bakıldığında, gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin, narsisizm düzeyleri arasında gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t_{0,05: 145} = 1,853$).

4.7 MADDİ DEĞERLER AÇISINDAN GELİR DÜZEYLERİ FARKLI OLAN ÖĞRENCİLER ARASINDA ANLAMLILIKLAR VARDIR.

Tablo 8. Maddi değerler açısından gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin karşılaştırılmasına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Gelir düzeyi	N	Ort.	Ss	t	Sd	p
Maddi değerler	Orta	47	36,32	13,70	1,191	145	,235
	Yüksek	100	33,87	10,52			

Tablo 8’de gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin, Maddi değerler düzeylerine yönelik ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tabloya bakıldığında, gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin, maddi değerler düzeyleri arasında gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t_{0,05: 145} = 1,191$).

4.8 ÖĞRENCİLERİN NARSİSİZM DÜZEYLERİ AÇISINDAN YAŞ ARALIKLARINA GÖRE ANLAMLILIKLAR VARDIR.

Tablo 9. Narsisizm düzeyleri açısından yaş aralığı farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri

Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma
10	25	14,60	6,33
11	80	17,58	5,29
12	22	16,82	4,75
13	20	14,90	3,54
Toplam	147	16,59	5,31

Tablo 10. Narsisizm düzeyleri açısından yaş aralıkları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	234,887	3	78,296	2,885	,038
Grup içi	3880,623	143	27,137		
Toplam	4115,510	146			

Tablo 9'da yaşları 10, 11, 12 ve 13 olan öğrencilerin puan ortalamaları, standart sapmaları, tablo 10'da ise bu değerlere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları görülmektedir. Yaşları farklı olan öğrencilerin narsisizm puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür ($F_{3-143} = 2,885, p < .05$). Bu farklılık yaşları 10 olan öğrencilerin puan ortalamalarının (ort: 14,60), yaşları 11 olan öğrencilerin puan ortalamalarından (ort: 17,58) düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Buna göre yaşları 10 olan öğrencilerin narsisizm düzeylerinin, yaşları 11 olan öğrencilere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

4.9 ÖĞRENCİLERİN MADDİ DEĞERLER DÜZEYLERİ AÇISINDAN YAŞ ARALIKLARINA GÖRE ANLAMLI FARKLILIKLAR VARDIR.

Tablo 11. Maddi değerler düzeyleri açısından yaş aralığı farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri

Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma
10	25	28,24	8,83
11	80	35,86	12,31
12	22	33,32	9,37
13	20	39,30	11,43
Toplam	147	34,65	11,64

Tablo 12. Maddi değerler düzeyleri açısından yaş aralıkları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1616,286	3	538,762	4,241	,007
Grup içi	18165,020	143	127,028		
Toplam	19781,306	146			

Tablo 11'de yaşları 10, 11, 12 ve 13 olan öğrencilerin puan ortalamaları, standart sapmaları, tablo 12'de ise bu değerlere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları görülmektedir. Yaşları farklı olan öğrencilerin maddi değerler puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu

görülmüştür ($F_{3-143} = 4,241$, $p < .05$). Bu farklılık yaşları 10 olan öğrencilerin puan ortalamalarının (ort: 28,24), yaşları 13 olan öğrencilerin puan ortalamalarından (ort: 39,30) düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Buna göre yaşları 10 olan öğrencilerin maddi değerler düzeylerinin, yaşları 13 olan öğrencilere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

4.10 ÖĞRENCİLERİN NARSİSİZM DÜZEYLERİ AÇISINDAN AKADEMİK BAŞARI DURUMLARINA GÖRE ANLAMLI FARKLILIKLAR VARDIR.

Tablo 13. Narsisizm düzeyleri açısından akademik başarı durumları farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri

Akademik başarı	N	Ortalama	Std. Sapma
Başarısız	26	16,50	6,21
Orta düzey	71	16,27	5,25
Başarılı	50	17,10	4,95
Toplam	147	16,59	5,31

Tablo 14. Narsisizm düzeyleri açısından akademik başarı durumları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	20,595	2	10,297	,362	,697
Grup içi	4094,915	144	28,437		
Toplam	4115,510	146			

Tablo 13'te akademik başarı durumları başarısız, orta ve başarılı olan öğrencilerin puan ortalamaları, standart sapmaları, tablo 14'te ise bu değerlere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları görülmektedir. Akademik başarı durumları farklı olan öğrencilerin narsisizm puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($F_{2-144} = ,362$, $p > .05$).

4.11 ÖĞRENCİLERİN NARSİSİZM DÜZEYLERİ AÇISINDAN AKADEMİK BAŞARI DURUMLARINA GÖRE ANLAMLI FARKLILIKLAR VARDIR.

Tablo 15. Maddi değerler düzeyleri açısından akademik başarı durumları farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri

Akademik başarı	N	Ortalama	Std. Sapma
Başarısız	26	42,19	14,16
Orta düzey	71	33,69	10,99
Başarılı	50	32,10	9,53
Toplam	147	34,65	11,64

Tablo 16. Maddi değerler düzeyleri açısından akademik başarı durumları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1869,585	2	934,792	7,515	,001
Grup içi	17911,722	144	124,387		
Toplam	19781,306	146			

Tablo 15'te akademik başarı durumları, başarısız, orta ve başarılı olan öğrencilerin puan ortalamaları, standart sapmaları, tablo 16'da ise bu değerlere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları görölmektedir. Akademik başarı durumları farklı olan öğrencilerin maddi değerler puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görölmüştür ($F_{2-144}=7,517$, $p < .05$). Bu farklılık akademik başarı durumu başarılı olan öğrencilerin puan ortalamalarının (ort: 32,10), akademik başarı durumu başarısız olan öğrencilerin puan ortalamalarından (ort: 42,19) yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Buna göre akademik başarı durumu başarılı olan öğrencilerin maddi değerler düzeylerinin, başarısız olan öğrencilere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

4.12 ÖĞRENCİLERİN NARSİSİZM DÜZEYLERİ AÇISINDAN EBEVEYN TUTUMLARINA GÖRE ANLAMLILIKLAR VARDIR.

Tablo 17. Narsisizm düzeyleri açısından ebeveyn tutumları farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri

Ebeveyn tutumları	N	Ortalama	Std. Sapma
Demokratik	41	16,83	4,52
Otoriter	31	17,42	5,05
Koruyucu	66	16,05	5,99
Toplam	138	16,59	5,37

Tablo 18. Narsisizm düzeyleri açısından ebeveyn tutumları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	43,240	2	21,620	,746	,476
Grup içi	3910,217	135	28,965		
Toplam	3953,457	137			

Tablo 17'de ebeveyn tutumları, demokratik, otoriter ve koruyucu olan öğrencilerin puan ortalamaları, standart sapmaları, tablo 18'de ise bu değerlere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları görölmektedir. Ebeveyn tutumları

farklı olan öğrencilerin narsisizm puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($F_{2-135} = ,746, p > .05$).

4.13 ÖĞRENCİLERİN MADDİ DEĞERLER DÜZEYLERİ AÇISINDAN EBEVEYN TUTUMLARINA GÖRE ANLAMLILIKLAR VARDIR.

Tablo 19. Maddi değerler düzeyleri açısından ebeveyn tutumları farklı öğrencilerin puanlarının betimsel istatistikleri

Ebeveyn tutumları	N	Ortalama	Std. Sapma
Demokratik	41	34,41	12,80
Otoriter	31	35,48	12,39
Koruyucu	66	34,52	10,80
Toplam	138	34,70	11,70

Tablo 20. Maddi değerler düzeyleri açısından ebeveyn tutumları farklı öğrencilerin puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	24,641	2	12,320	,089	,915
Grup içi	18734,178	135	138,772		
Toplam	18758,819	137			

Tablo 19’da ebeveyn tutumları, demokratik, otoriter ve koruyucu olan öğrencilerin puan ortalamaları, standart sapmaları, tablo 20’de ise bu değerlere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları görülmektedir. Ebeveyn tutumları farklı olan öğrencilerin maddi değerler puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($F_{2-135} = ,089, p > .05$).

TARTIŞMA

Narsisizm ile maddi değerler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yapılan diğer araştırmalara bakıldığında materyalist değerlere önem veren bireyler, mutluluğu kendi içinde aramak yerine dışarıda aradıkları ve daha yüksek depresyon, kaygı, narsizm ve kötü madde bağımlılığına sahip oldukları saptanmıştır¹²⁸.

Narsisizm açısından kız ve erkek öğrenciler arasındaki farklılıklarının incelenmesinde “t” testi tekniği kullanılmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin, narsisizm düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Kiraz (2011) tarafından yapılan bir araştırmada narsisizmin toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Bu demek oluyor ki cinsiyet farklılığı narsisizmin toplam puanları etkilememektedir¹²⁹. Ancak, Gülmez (2009)’in narsistik liderlik üzerine yaptığı çalışmada, cinsiyet ve narsisizmin teşhircilik boyutu arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve kadın yöneticilerin erkek yöneticilere oranla narsisizmin “teşhircilik” boyutunda daha yüksek skorlar sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır¹³⁰.

Maddi değerler açısından kız ve erkek öğrenciler arasındaki farklılıklarının incelenmesinde “t” testi tekniği kullanılmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin, maddi değerler düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde tıpkı bu çalışma gibi, Yıldız (2013) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre maddi değerlere verdikleri önem düzeyinde farklılaşma görülmemiştir¹³¹. Türkiye’de yapılan bir diğer araştırmada ise, kadınların erkeklere göre alışverişten daha fazla zevk aldıkları tespit edilmiştir¹³². Buijzen ve Valkenburg (2003) tarafından çocuklar için yapılan bir araştırmada erkek çocukların reklamların çok fazla etkisinde kaldıklarından dolayı kız çocuklarına göre

---

¹²⁸Bart Duriez, Maarten Vansteenkiste, Bart Soenens, and Hans De Witte, “Evidence for the social costs of extrinsic relative to intrinsic goal pursuits: Their relation with right-wing authoritarianism, social dominance, and prejudice”, *Journal of Applied Social Psychology*, 36 (12), 2006, 2892-908.

¹²⁹Cemil Kiraz, Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri ile Narsistik Kişilik Özellikleri, İstanbul, 2011 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹³⁰Neşe Gülmez, Narsistik Liderlik, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2009 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹³¹Banu Yıldız, Çocuklarda Maddi Değerlere Verilen Önem ile Aleksitimi Arasındaki İlişki, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹³²Azade Amirgargari, Kadına Yönelik Şiddet, Narsizm ve Saldırganlık Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haliç Üniversitesi, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

ebeveynlerinden daha fazla talepte bulunuyor olmaları saptanmıştır¹³³. Doğan (2010) tarafından yapılan bir araştırmada, kızların ve erkeklerin materyalist değerleri algılayış biçimlerinin ve maddi değerlere verdikleri önemin farklılaştığı görülmektedir¹³⁴. Özellikle mutluluğa yönelik ifadelerde, erkek katılımcılar verdikleri daha yüksek materyalist eğilimli yanıtlarla kadınlardan ayrılırken, diğer ifadelerde kadınların daha materyalist yanıtlar verdiği saptanmıştır.

Narsisizm açısından fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrenciler arasındaki farklılıklarının incelenmesinde “t” testi tekniği kullanılmıştır. Fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrencilerin, narsisizm düzeyleri arasında fiziksel görünüm algısına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Aynı şekilde maddi değerler açısından da fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrenciler arasındaki farklılıklarının incelenmesinde “t” testi tekniği kullanılmıştır. Fiziksel görünümü olumlu bulan ve bulmayan öğrencilerin, maddi değerler düzeyleri arasında fiziksel görünüm algısına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Narsisizm açısından gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrenciler arasındaki farklılıklarının incelenmesinde “t” testi tekniği kullanılmıştır. Gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin, narsisizm düzeyleri arasında gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Başka bir ifade ile katılımcıların gelir düzeyi narsisizm düzeyini etkilememiştir. Kiraz (2011) tarafından yapılan bir araştırmada da katılımcıların narsisizm puanlarının algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır¹³⁵.

Maddi değerler açısından gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrenciler arasındaki farklılıklarının incelenmesinde “t” testi tekniği kullanılmıştır. Gelir düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilerin, maddi değerler düzeyleri arasında gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Yıldız (2013) tarafında yapılan bir araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Öğrencilerin algıladıkları ekonomik durumlarına göre maddi değerlere verdikleri önem düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır¹³⁶. Goldberg ve diğerleri (2003) çalışmalarında gençler arasında materyalizm algısının nasıl olduğunu tespit etmeye yönelik bir araştırma

---

¹³³Moniek Buijzen & Patti Valkenburg, “The Effects of Television Advertising on Materialism, Parent Child Conflict, and Unhappiness”, *A Review of Research Applied Developmental Psychology*,24, 2003, 437–456.

¹³⁴Serap Doğan, “Materyalist Eğilimlerin Demografik Özelliklere Göre Farklılaşmasına Yönelik Bir Araştırma”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 2010, 57-69.

¹³⁵Cemil Kiraz, Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri ile Narsistik Kişilik Özellikleri, İstanbul, 2011 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹³⁶Banu Yıldız, Çocuklarda Maddi Değerlere Verilen Önem ile Aleksitimi Arasındaki İlişki, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

yapmışlardır. Gençler, insanlar ve onların sahip oldukları ürünler hakkında çok farklı düşünceye sahip değildirler. Zengin aile çocuklarının istedikleri çoğu şeye sahip olduğu düşünülüyor gibi çoğu insan zenginlerin daha materyalist olduğuna inanır¹³⁷. Ancak materyalist değerlere ilişkin bulgular bu yönde benzerlik göstermemektedir. Yoksulluk, bireylerin temel fizyolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayamamalarına ilişkin endişe duydukları koşulları yaratır. Bu ihtiyaçlarını gidermek üzere yaptıkları girişimlerde ise önemli bir kısmı materyalist amaçlara yönelmeye başlar¹³⁸. Bu nedenle fakir aile gençleri belirgin biçimde zengin aileden gelen gençlerden daha materyalistik bulunmaktadır. Belk, Mayer ve Bahn (1982) genç çocuklar arasında maddi ürünlere sahip olan çocukların daha başarılı olarak görüldükleri saptanmıştır, sosyo-ekonomik düzeyleri düşük olan ailelerin çocukları bu kişileri “şanslı” olarak görmektedirler, aynı zamanda sosyo-ekonomik düzeyleri düşük olan bu bireyler kadere inanmakta olup¹³⁹ kendi hayatlarının kontrolüne sahip olmadıklarını düşünmektedirler. Buna karşın sosyo-ekonomik düzeyleri yüksek olan bireyler kendi yaşamları üzerinde kendi kontrollerinin olduğuna inanmaktadırlar¹⁴⁰.

Çocukların akran gruplarında satın alma gücüne daha duyarlı olmaları nedeniyle, satın alamama durumunda düşük özsaygı geliştirmelerinin mümkün olduğu ifade edilmektedir¹⁴¹. Alanyazı'na göre, ailenin sosyo-ekonomik durumunun ve dolayısıyla satın alma gücünün düşük olması, çocuklarda düşük özsaygı ve özgüven gelişimine neden olabilmektedir. Alanyazı'na ait bulguların araştırma bulgularıyla örtüşmemesi Alanyazı'na ait araştırmaların genelde yurt dışındaki çalışmalar olması nedeniyle kültürel farklılıklardan dolayı olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin narsisizm düzeyleri açısından yaş aralıklarına göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucunda elde edilen bulgulara göre yaşları 10 olan öğrencilerin narsisizm düzeylerinin, yaşları 11 olan öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Kiraz (2011) tarafından yapılan bir araştırmada, katılımcıların narsisizm toplam puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann-Whitney U testi sonucunda, grupların sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılık 18 – 20 yaş grubu

---

¹³⁷ Marvin Goldberg, Gerald Gorn, Laura Peracchio, and Gary Bamossy, "Understanding Materialism Among Youth", *Journal of Consumer Psychology*, 13(3), 2003, 278-288.

¹³⁸ Tim Kasser, *The High Price of Materialism*, Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 2002.

¹³⁹ Russell Belk, Robert Mayer, and Kenneth Bahn, "The Eye of The Beholder: Individual Differences in Perceptions of Consumption Symbolism", *Advances in Consumer Research*, 9, 1982, 523-530.

¹⁴⁰ Elizabeth Herzog, 'Some Assumptions About The Poor', *Social Service Review*, 23, 1963, 389-402.

¹⁴¹ Gwen Bachmann Achenreiner, Materialistic Values and Susceptibility to Influence in Children. *Advances in Consumer Research*, 24(1), 1997, 82-88.

lehine gerçekleşmiştir. Başka bir ifadeyle 18-20 yaş grubundaki katılımcıların narsisizm toplam puanları, diğer yaş grubundaki katılımcıların puanlarından daha yüksektir.

Öğrencilerin maddi değerler düzeyleri açısından yaş aralıklarına göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu farklılık yaşları 10 olan öğrencilerin puan ortalamalarının, yaşları 13 olan öğrencilerin puan ortalamalarından düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Buna göre yaşları 10 olan öğrencilerin maddi değerler düzeylerinin, yaşları 13 olan öğrencilere göre daha düşük olduğu söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde, Yıldız (2013) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin yaşlarına göre maddi değerlere verdikleri önem düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür¹⁴². Bu araştırmaya göre 9 yaş grubundaki öğrencilerin maddi değerlere verdikleri önem düzeyinin 8 ve 10-11 yaş grubundaki öğrencilere göre daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bachmann-Achenreiner (1997) 8, 12 ve 16 yaş arası değişen çocuk ve ergenlerle gerçekleştirdiği çalışmada, materyalist tutumların yaşa bağlı olarak değişmediğini, materyalizmin zamana ve koşullara bağlı inançlar olduğunu belirtmiştir. Çevresinden kolayca etkilenen çocukların, daha materyalist olduğunu ve bu durumun yaşa göre değişmediğini ortaya koymuştur. Ancak daha sonraki çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır¹⁴³.

John (1999) tarafından yapılan araştırmaya göre, analitik evreyi içeren 7-11 yaş aralığında çocuklar, ürün kategorilerini ve fiyat kavramını öğrenmekle birlikte maddelerin miktar farklılıklarını sosyal karşılaştırma becerisiyle bir avantaj olarak görürler. Bu nedenle maddi mallar için şiddetli istekler algısal evreden analitik evreye doğru artarak gelişir¹⁴⁴. Nitekim Nguyen (2007) materyalizmin çocuklar ve ergenler üzerindeki gelişimini incelediği araştırmasında, 12-13 yaşlarındaki çocukların, 8-9 yaşlarındaki kendilerinden daha küçük çocuklara ve 16-18 yaşlarındaki çocukların, kendilerinden daha büyük ergenlere göre mutlu olmak için daha çok maddi mal bildiriminde buldukları sonucuna ulaşmıştır¹⁴⁵. Roper ve Shah'ın (2007) 7-11 yaşları arasındaki çocukların markaya olan hassasiyetlerini inceledikleri araştırmada da benzer şekilde, daha küçük çocuklar (7-9 yaş) markaları işlevsel faydaları için istemişlerdir. 9 yaş grubunda araştırma bulgularına göre,

¹⁴² Banu Yıldız, Çocuklarda Maddi Değerlere Verilen Önem ile Aleksitimi Arasındaki İlişki, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁴³ Gwen Bachmann Achenreiner, Materialistic Values and Susceptibility to Influence in Children. *Advances in Consumer Research*, 24(1), 1997, 82-88

¹⁴⁴ Deborah John, "Consumer Socialization of Children: A Retrospective Look at Twenty-five Years of Research", *Journal of Consumer Research*, 26, 1999, 183- 213.

¹⁴⁵ Lan Nyugen Chaplin & Deborah John, "Growing up in a Material World: Age Differences in Materialism in Children and Adolescents", *Journal of Consumer Research*, 34, 2007, 480-493.

maddi değerlere verilen önem düzeyinin en düşük çıkması, 9 yaşın maddi değerlere verilen önemde işlevsellikten sembolikliğe geçiş noktası olmasından dolayı, maddi değerlere verilen önem konusunda karmaşa yaşıyor olmalarından kaynaklanıyor olduğu düşünölmektedir¹⁴⁶.

Öğrencilerin narsisizm düzeyleri açısından akademik başarı durumlarına göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucunda elde edilen bulgulara göre akademik başarı durumları farklı olan öğrencilerin narsisizm puan ortalamaları arasındaki fark olmadığı görölmüştür. Bu bulguyu destekler nitelikte yapılan bir araştırmada katılımcıların akademik ortalamalarına göre narsisizm puanlarına bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Öğrenciler üzerine yapılan bir çalışmada narsisist öğrencilerin notlarını diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ve gelecek ile ilgili daha abartılı düşüncelere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Narsisistler kendilerini diğer bireylerden daha başarılı olarak algılamaktadırlar ancak gerçek başarı düzeyleri diğer bireylerden daha farklı deęildir¹⁴⁷.

Öğrencilerin maddi değerler düzeyleri açısından akademik başarı durumlarına göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucunda elde edilen bulgular akademik başarı durumları farklı olan öğrencilerin maddi değerler puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görölmüştür. Bu farklılık akademik başarı durumu başarılı olan öğrencilerin puan ortalamalarının, akademik başarı durumu başarısız olan öğrencilerin puan ortalamalarından, yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Buna göre akademik başarı durumu başarılı olan öğrencilerin maddi değerler düzeylerinin, başarısız olan öğrencilere göre daha düşük olduğu söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde Türkiye’de Yıldız (2013) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin maddi değerlere verdikleri önem düzeyi ile algıladıkları akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır¹⁴⁸. Akademik başarıları yüksek olan öğrencilerin, maddi değerlere verdikleri önem düzeyinin, orta düzeyde akademik başarıya sahip olan öğrencilerden daha düşük olduğu da bulunmuştur. Goldberg ve diğerleri (2003) yüksek düzeyde materyalist eğilim gösteren gençlerin alışveriş yapma sıklıklarının yüksek, tasarruf yapma eğilimlerinin ise düşük olduğunu, yeni ürönlere ilgi gösterdiklerini, okula gitmekten hoşlanmadıklarını ve okul başarılarının düşük olduğunu ortaya koymuşlardır. Maddi değerlere önem veren çocuklar ailelerinin

---

¹⁴⁶Banu Yıldız, Çocuklarda Maddi Değerlere Verilen Önem ile Aleksitimi Arasındaki İlişki, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹⁴⁷Keith Campbell, Glenn D. Reeder, Constantine Sedikides & Andrew J. Elliot, "Narcissism and Comparative Self-Enhancement Strategies", *Journal of Research in Personality*, 34, 2000, 329–347.

¹⁴⁸Banu Yıldız, **age**,

sosyo-ekonomik durumu isteklerini karşılayacak durumda olmadığına, part-time işlerde çalışarak okulu aksatabilmektedirler. Araştırma bulgularıyla ilişkili olarak, maddi değerlere verilen önem arttıkça akademik başarı düşmektedir¹⁴⁹.

Öğrencilerin narsisizm düzeyleri açısından ebeveyn tutumlarına göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucunda elde edilen bulgulara göre ebeveyn tutumları farklı olan öğrencilerin narsisizm puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Ancak Alanyazın incelendiğinde, Horney'e göre baskın, aşırı koruyucu, zor beğenen, göz korkutucu aşırı hoşgörölü, istikrarsız, huzursuz, ikiyüzlü, kayıtsız ve diğer kardeşlere daha düşkün olma gibi ebeveyn figürleri narsisistik kişilik bozukluğunun, gelişimine neden olmaktadır. Bu etkenlerden sadece birinin buna neden olamayacağını, bunların bir grup halinde olduğu zaman çocuğun gelişiminde istenmeyen etkilere neden olduğunu belirtmektedir¹⁵⁰. Sosyal öğrenme kuramcılarının göre ise aşırı hoşgörölü ebeveyn tutumları narsisizmin nedeni olarak görülmektedir. Bu tutumlar sonucunda çocuk herhangi bir çaba, davranış veyahut performans göstermeden her şeyi hak ettiği ve özel birisi olduğu inancını geliştirmektedir. Üstünlük hissi ve hak iddia etme gibi narsisistik kişilik özellikleri, ebeveynin çocuğa karşı davranışları hatta mimikleri ile öğretildiğini savunmaktadırlar¹⁵¹.

Öğrencilerin maddi değerler düzeyleri açısından ebeveyn tutumlarına göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonucunda elde edilen bulgular ebeveyn tutumları, (demokratik, otoriter ve koruyucu) farklı olan öğrencilerin maddi değerler puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Fakat Alanyazın incelendiğinde, Yıldız (2013) tarafından yapılan bir araştırmaya göre öğrencilerin maddi değerlere verdikleri önem ile anne-baba tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Demokratik anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin, maddi değerlere verdikleri önem düzeyleri, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumuna sahip öğrencilere göre daha düşük olduğu belirtilmiştir. Bazı araştırmacılar çocukların ihtiyaçlarını tamamıyla karşılamayan ebeveynsel üslupların ve uygulamaların, materyalizmle bütünleştiğini ve ebeveynleriyle tüketim hakkında daha az sıklıkla iletişim kuran gençlerin, daha materyalist olduklarını düşünmektedirler¹⁵². Tartışmalardan uzak duran, aralarında uyuma ve saygıya

---

¹⁴⁹ Marvin Goldberg, Gerald Gorn, Laura Peracchio, and Gary Bamossy, "Understanding Materialism Among Youth", *Journal of Consumer Psychology*, 13(3), 2003, 278-288.

¹⁵⁰ Lynn Godkin & Seth Allcorn, "Dependent Narcissism, Organizational Learning, and Human Resource Development", *Human Resource Development Review*, 8(4), 2009, 484-505.

¹⁵¹ Robert S. Horton, Geoff Bleau, and Brian Drwecki Parenting, **Narcissus: What Are the Links Between Parenting and Narcissism?**, Wabash College, 2006.

¹⁵² Banu Yıldız, Çocuklarda Maddi Değerlere Verilen Önem ile Aleksitimi Arasındaki İlişki, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2013 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

önem veren, sosyal eğilimli iletişim yapısında olan ailelerdeki gençlerin de materyalizmi, daha yüksek düzeyde yansıttığı görülmektedir. Ebeveynlerin kuralcı bir davranış sergilemeleri, gençlerde paraya eğilim tutumunu artıran, önemli bir gösterge olarak nitelendirilmektedir. Çoğulcu düşünce eğilimi yüksek olan ailelerin çocuklarını materyalizmin daha düşük düzeyiyle yetiştirdikleri düşünülmektedir¹⁵³.

ÖNERİLER

Yapılan araştırmalara göre çocukların ruhsal yapılarının gelişmeleri için, onların hayal kurmaları, imgeleştirme kabiliyetlerinin gelişmesi için bir miktar eksikliklerin olması önerilmektedir. Eksikliğe dayanma becerileri sağlıklı anne baba tutumlarıyla desteklenen çocuklar, ikinci olma ve değersizlik hisleri ile daha kolay mücadele edebilmektedirler¹⁵⁴.

İçsel desteğin yeterli olması çocuk gelişiminde önemli bir faktördür. Bu nedenle bireyin ikincil desteklere gerekliliği azalmaktadır. Aşırı varlık çocukların kayıp ve eksiklik hislerine dayanıklılığını zor bir duruma getirmektedir. Çok fazla uyarıcı alan, devamlı olan maddi unsurlarla desteklenen çocukların ruhsal işleyişinde problemler meydana gelmektedir. Bireylerin ruhsallıklarının ihtiyaçları madde değil, mânadır. Çocuklara duygusal destek yerine maddi ödüllerin verilmesi ruhsal gereksinimleri giderek arttırmaktadır. Bu tarz ebeveynlikte bireye kendisiyle alakalı rasyonel geri bildirimlerin verilmesi oldukça yanlıştır. Ebeveynler tarafından yetenekleri büyütülen, eksiklikleri ile alakalı sağlıklı geri bildirim almayan çocukların iç görüleri gelişmemektedir. Bireyin kendisiyle ilgili devamlı büyütülen geri bildirimler alan kişiler için sosyal yaşam çok tehlikeli bir yerdir. Sosyal yaşamda kendi yoksunlukları ile alakalı verilen geri bildirimlerin incitici olduğunu sanıp, bu yoksunlukları diğer kişilere atabilirler¹⁵⁵.

Son zamanlarda bireylerin çok fazla hassas oldukları görülmektedir. İş yaşamlarında bireyler sürekli birbirlerini suçlamakta, eleştiri toleransı gün geçtikçe azalmaktadır. Bu durumun sonucunda çocuk ruh sağlığında çok fazla varlığın olması ve çok fazla yokluğun da bir takım eksiklikler oluşturduğu görülmektedir. Anne babalar çocuklarının kimlik ve kişilik oluşumuna etki eden en önemli faktörlerden biridir. Bunun sonucunda narsistik savunma mekanizmaları bir gereksinim neticesinde devreye girmektedir. Bu gereksinimin meydana gelmemesi

---

¹⁵³Kara Chan, Hongxia Zhang, and Iris Wang, "Materialism Among Adolescent in Urban China", *Young Consumers: Insight and Ideas for Responsible Marketers*, 7(2), 2006,64-77.

¹⁵⁴Atanur Akar, Empati ve Narsisizm, Türkiye Âlim Kitapevi, 1.Baskı, Saarbrücken, 2015, 73-79.

¹⁵⁵Akar, *age*, s. 77

için anne babanın çocuğa sundukları ve sunmadıkları şeyler büyük bir önem taşımaktadır¹⁵⁶.

Okullarda psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünün velileri konuyla ilgili bilgilendirme amaçlı seminer, konferans ve toplantı düzenlemesi faydalı olabilir.

---

¹⁵⁶Akar, **age**, s. 78

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKAR Atanur, Empati ve Narsisizm, Türkiye Âlim Kitapevi, 1.Baskı, Saarbrücken, 2015.

Amerikan Psikiyatri Birliği, Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1998

BELK Russell, Are We What We Own?, I Shop, Therefore I am: Compulsive Buying and The Search for Self, Northvale, Jason Aronson Inc., 2000.

BENSON April Lane, I Shop, Therefore I am: Compulsive Buying and The Search for Self. Jason Aronson, Northvale, 2000.

CROMPTON Simon, Bir Narsisti Sevdim: Kadınlar Neden Kendilerine Kötü Davranan Erkeklerle Âşık Olurlar?, (Çeviren: Başak Çiçek) Elips Kitap, Ankara, 2010.

DOĞAN İsmail, Sosyoloji. Kavram ve Sorunlar, Sistem Yayıncılık, Ankara, 1995

ERTAÇ İlkay, Cerrahpasa Psikiyatri, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2002.

FITCHER Joseph, Sosyoloji Nedir?, (Çeviri; Nilgün Çelebi). Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, No: 75, 1990.

GÜLEÇ C. ve KÖROĞLU E. (1998). Psikiyatri Temel Kitabı, Hekimler Yayın Birliği, Cilt:2, Ankara.

GÜNGÖR Erol, Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2008.

KEMBERG Otto, Sınır durumlar ve patolojik narsisizm. Çeviren. M Atakay, Birinci Basım, , Metis Yayınları, 1999.

KOCATÜRK Utkan, Açıklamalı Tıp Terimler Sözlüğü, Ankara Üniversitesi, Basımevi, Ankara, 1994.

KOÇ Erdoğan, Tüketici Davranışı ve Pazarlama Stratejileri, Seçkin Yayıncılık, 4.Baskı, Ankara, 2008.

KÖROĞLU Ertuğrul ve BAYRAKTAR Sinan, Kişilik Bozuklukları, HYB Basın Yayın, Ankara, 2007.

MASTERSON James, The narcissistic and borderline disorders, an integrated developmental approach, Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, 2014.

MORELİ Pascale & COUDERC Pascal, İkili ilişkilerde duygusal manipülasyon, narsist bir partnerle yüzleşmek, (Çeviren: Işık Ergüden), İletişim Yayınları, İstanbul, 2011.

ODABAŞI Yavuz, Tüketim kültürü, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999.

ÖZAYDIN Selim, Psikiyatri, Sanal Matbaacılık, İstanbul, 1984.

TIMUROGLU Kürşat & İSCAN Ömer Faruk, İşyerinde narsisizm ve iş tatmini, İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt:22, Sayı: 2, 2008.

MAKALELER

ACHENREINE Gwen Bachmann, Materialistic Values and Susceptibility to Influence in Children, *Advances in Consumer Research*, 24(1), 1997.

AKIN Ahmet, GÜLŞEN Mahir, KARA Serap, YILDIZ Banu, Çocuklar İçin Maddi Değerler Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 2013.

AKIN Ahmet, ŞAHİN Meryem, GÜLŞEN Mahir, Çocukluk Çağı Narsisizm Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 2015.

ATAY Salim, " Narsistik Kişilik Envanterinin Türkçe'ye Standardizasyonu", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dergisi*.

BELK Russell, MAYER Robert, and BAHN Kenneth, "The Eye of The Beholder: Individual Differences in Perceptions of Consumption Symbolism", *Advances in Consumer Research*, 9, 1982.

BELK Russell, "Materialism: Trait Aspects of Living in The Material World", *Journal of Consumer Research*, 1985.

BELK Russell, "Three Scales to Measure Constructs Related to Materialism: Reliability, Validity and Relationships to Measures of Happiness", *Advances in Consumer Research*, 1984.

BINDAH Eric & OTHMAN Nor, "An Empirical Study of The Relationship Between Young Adults Consumers Characterized by Religiously-Oriented Family Communication Environment and Materialism", *Cross Cultural Communication*, 8(1), 2012.

BINDAH Eric, and OTHMAN Nor, "The Role of Family Communication and Television Viewing in The Development of Materialistic Values Among Young Adults: A Review", *International Journal of Business and Social Science*, 2(23), 2011.

BUIJZEN Moniek & VALKENBURG Patti, "The Effects of Television Advertising on Materialism, Parent Child Conflict, and Unhappiness", *A Review of Research Applied Developmental Psychology*, 24, 2003.

BURROUGHS James & RINDFLEISCH Aric "Materialism and Well being: A Conflicting Values Perspective", *Journal of Consumer Research*, 2002.

BROWN Andrew, "Narcissism, Identity and Legitimacy", *Academy of Management Review*, Vol.22, No:3, 1997.

CAMPBELL Keith, "Is Narcissism Really So Bad?", *Psychological Inquiry*, Vol. 12, No. 4, 2001.

CAMPBELL Keith, RUDİCH Eric & SEDIKIDES Constantine, Narcissism, Self-esteem, And The Positivity Of Self-Views: Two Portraits Of Self-Love, *Personality And Social Psychology Bulletin*, 28(3), 2002.

CARLSON Les & GROSSBART Sanford, "Parental Style and Consumer Socialization of Children", *Journal of Consumer Research*, 5, 1988.

CHAN Kara, ZHANG Hongxia, and WANG Iris, "Materialism Among Adolescent in Urban China", *Young Consumers: Insight and Ideas for Responsible Marketers*, 7(2), 2006.

CHAPLIN Lan Nyugen & JOHN Deborah, "Growing up in a Material World: Age Differences in Materialism in Children and Adolescents", *Journal of Consumer Research*, 34, 2007.

CHURCHILL Gilbert, and MOSCHIS George, "Television and Interpersonal Influences on Adolescent Consumer Learning", *Journal of Consumer Research*, Vol. 6, 1979.

CIHANGIROGLU Necmettin, "Is There any Relationship between Narcissistic Personality and Organizational Commitment", *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 2012.

CHRİSTOPHER Andrew, KUO Victoria, ABRAHAM Kristen, NOEL Leonard & LINZ Heather," Materialism and affective well-being: The role of social support", *Personality and Individual Differences*, 37(3), 2004.

DOĞAN Serap, "Materyalist Eğilimlerin Demografik Özelliklere Göre Farklılaşmasına Yönelik Bir Araştırma", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 2010.

CZIKSZENTMIHALY Mihayl, Materialism and The Evolution of Consciousness. In T.Kasser, and A. D. Kanner, (Eds.), *Psychology and Consumer Culture* American Psychological Association, Washington, 2005.

DIAZ Kevin," Symbol of Status, Target of Violence: Jackets May Put Teens in Danger", *Minneapolis Star and Tribune*, April 22, 1992.

DURİEZ Bart, VANSTEENKISTE Maarten, SOENENS Bart, and WITTE Hans De, "Evidence for the social costs of extrinsic relative to intrinsic goal pursuits: Their relation with right-wing authoritarianism, social dominance, and prejudice", *Journal of Applied Social Psychology*, 36 (12), 2006.

EASTERLIN Richard & CRIMMINS Eileen, "Private Materialism, Personal Self-Fulfillment, Family Life, and Public Interest", *Public Opinion Quarterly*, 55, 1991.

EREN Selim Said , EROĞLU Filiz , HACIOĞLU Güngör, Compulsive Buying Tendencies through Materialistic and Hedonic Values among College Students in Turkey, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, Volume 58, 2012.

FABER Ronald & O'GUINN Thomas, "A Clinical Screener for Compulsive Buying", *Journal of Consumer Research*, 19(3), 1992.

FLOURI Eirini, "An Integrated Model of Consumer Materialism: Can Economic Socialization and Maternal Values Predict Materialistic Attitudes in Adolescents?", *Journal of Socio-Economics*, 28, 1999, 707-724.

FOURNIER Susan & RICHINS Marsha, "Some Theoretical and Popular Notions Concerning Materialism", *Journal of Social Behavior and Personality*, 1991.

FRAJ Elena & MARTINEZ Eva, "Environmental Values and Lifestyles as Determining Factors of Ecological Consumer Behaviour: an Empirical Analysis", *Journal of Consumer Marketing*, 23(3), 2006.

GODKIN Lynn & ALLCOM Seth, "Dependent Narcissism, Organizational Learning, and Human Resource Development", *Human Resource Development Review*, 8(4), 2009.

GOLDBERG Marvin, GOM Gerald, PERACCHIO Laura, and BAMOSSY Gary, "Understanding Materialism Among Youth", *Journal of Consumer Psychology*, 13(3), 2003.

GROOT Judith & STEG Linda, "Value Orientations to Explain Beliefs Related to Environmental Significant Behavior How to Measure Egoistic, Altruistic, and Biospheric Value Orientations", *Environment and Behavior*, 40:3, 2008.

HERZOG Elizabeth, 'Some Assumptions About The Poor', *Social Service Review*, 23, 1963.

INGLEHART Ronald, *Culture Shift in Advanced Industrial Society*, Princeton: Princeton University Press, 1993.

JOHN Deborah, "Consumer Socialization of Children: A Retrospective Look at Twenty-five Years of Research", *Journal of Consumer Research*, 26, 1999.

KARAAZIZ Meryem & ATAK İrem, "Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme", *Nesne Dergisi*, (1), 2, 2013.

KASSER Tim, RYAN Richard, COUCHMAN Charles and SHELDON Kennon, "Materialistic Values: Their Causes and Consequences", In T. Kasser and A.

D. Kanner (Eds.), Psychology and Consumer Cultur, American Psychology Association, Washington, 2004.

KASSER Tim, The High Price of Materialism, Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 2002. KEMBERG Otto, Borderline conditions and pathological narcissism. Jason Aronson, Inc: Reissue Edition edition, 1985.

KASSER Tim, RYAN Richard, ZAX Melvin, and SAMEROFF Arnold ,“ The Relations of Ma-ternal and Social Environments to LateAdolescents Materialistic and Proso- cial Values”, Developmental Psychology, 1995.

KOHUT Heinz, The analysis of the self, International University Press, New York, 1971.

KOHUT Heinz, Restoration of the self, International University Press, New York, 1977.

LUBIT Roy, “The long-term organizational impact of destructively narcissistic Managers”, The academy of management executive, Vol. 16, No. 1, 2002.

MAYO Ed & NAIM Agnes, Consumer Kids: How Big Business is Grooming Our Children for Profit, Constable & Robinson Ltd, London, 2009.

MICKEN Kathleen, and ROBERTS Scott, “Desperately Seeking Certainty: Narrowing The Materialism Construct”, In: Proceedings of The Association for Consumer Research, Arnould, E. and Scott, L. (eds.), 1999.

MOORE Roy & MOSCHINS George “The Role of Family Communication in Consumer Learning”, Journal of Communications,31 (Autumn), 1981.

NARR William, The selling of narcism, Dialectical Antropology,1980.

NEWMAN Dorland, The American Illustrated Medical Dictionary, Pres. Saunders Company, 22. Edition, Philadelphia, 1986.

O’GUINN Thomas & SHRUM Yuping Liu, “The Role of Television in the Construction of Consumer Reality”, Journal of Consumer Research, 23(4), 1997.

ÖZDEMİR Şuayip & YAMAN Fikret,“ Hedonik Alışverişin Cinsiyete Göre Farklılaşması Üzerine Bir Araştırma”, Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt.2, Sayı.2, 2007.

ÖZGÜL Engin, “ Tüketicilerin Değer Yapıları, Gönüllü Sade Yaşam Tarzı ve Sürdürülebilir Tüketim Üzerindeki Etkileri”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,28(2), 2010.

RENATE Soyer & ROVENPOR Janet , “Narcissism and achievement motivation as related to three facets of the sales role: Attraction, satisfaction and performance”, Journal Of Business And Psychology, Vol: 14, No: 2, 1999.

RICHINS Marsha & DAWSON Scott, "A Consumer Values Orientation for Materialism and Its Measurement: Scale Development and Validation", Journal of Consumer Research, 19, 1992.

RICHINS Marsha, "Social Comparison and The Idealized Images of Advertising", Journal of Consumer Research, 18 (June), 1991.

ROBERTS James & CLEMENT Aimee, "Materialism and Satisfaction with Over-all Quality of Life and Eight Life Domains", Social Indicators Research, 82, 2007.

SCHOR Juliet, Born to buy. The Commercialized Child and The New Consumer Culture, Scribner, New York 2005.

SCHWARTZ Shalom & BOEHNKE Klaus, "Evaluating the Structure of Human Values with Confirmatory Factor Analysis", Journal of Research in Personality, 38, 2004.

STRASBURGER Victor, "Children and TV Advertising: Nowhere to Run, Nowhere to Hide", Development and Behavioral Pediatrics, 22, 2001.

ÜNAL Sevtap, DENİZ Arzu ve CAN Polat, "Marka Bağlılığı ve Kişisel Değerler Açısından Pazar Bölümlenme", Journal of Economics and Administrative Sciences, 22(1), 2008.

WARD Scott & WACKMAN Daniel, "Family and Media Influences on Adolescent Consumer Learning", American Behavioral Scientist, 1971.

WRIGHT Mike, SIEGEL Donald, KEASEY Kevin, FILATOTCHEY Igor, The Oxford Handbook of Corporate Governance, Oxford University Press, 2013.

İNTERNET KAYNAKLARI

KIZILTAN Hakan, Narsisizm ve Psikopatolojisi, 2006, 20.04.2016 tarihinde ulaşılmıştır.

<http://www.psikomitoloji.com/attachments/article/79/narsisizm.makalesi.pdf>.

TEZLER

AMIRIGARGARI Azade, Kadına Yönelik Şiddet, Narsizm ve Saldırganlık Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haliç Üniversitesi, 2013 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

GÜLMEZ Neşe, Narsistik Liderlik, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2009 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

KİRAZ Cemil, Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri ile Narsistik Kişilik Özellikleri, İstanbul, 2011 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

TEMEL Diğdem, The Role Of Perceived Social Problem Solving, Narcissism, Self-Esteem And Gender In Predicting Aggressive Behaviors Of High School Students, 2008 **(Unpublished Master Thesis)**

YILDIZ Banu, Çocuklarda Maddi Değerlere Verilen Önem ile Aleksitimi Arasındaki İlişki, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2013 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

YURDAKUL Ahmet, Örgütsel Narsizm ile Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak Üniversitesi, Uşak, 2015 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

YURDAKUL Ahmet, Örgütsel Narsizm ile Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak Üniversitesi, Uşak, 2015 **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

EKLER

EK 1- KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan bu formda çeşitli sorular bulunmaktadır. Ad, soyad ve numara gibi kimliğinizi tanıtıcı bilgiler vermeden formda yer alan tüm soruları doğru ve samimi bir şekilde cevaplamamız rica olunur.

Katkılarınız için teşekkürler.

1) Cinsiyetiniz : Erkek ( ) Kız ( )

2) Yaşınız :

3) Genel olarak fiziki görünümlünüzden hoşnut musunuz?

a) Evet ( ) b) Hayır ( )

4) Size göre ailenizin gelir düzeyi nasıl?

a) Yetersiz ( ) b) Orta düzeyde ( ) c) İyi ( )

5) Akademik başarı açısından kendinizi nasıl görüyorsunuz?

a) Yetersiz ( ) b) Orta düzeyde ( ) c) İyi ( )

6) Anne- babanızın size karşı tutumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

a) İlgisiz ( ) b) Demokratik ( ) c) Otoriter ( ) d) Koruyucu ( )

EK 2- ÇOCUKLUK ÇAĞI NARSİZM ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Lütfen her ifadeye mutlaka **TEK** yanıt veriniz ve kesinlikle **BOŞ** bırakmayınız Her sorunun karşısında bulunan;

0= Kesinlikle doğru değil, 1= Doğru değil, 2= Kısmen doğru, 3= Kesinlikle doğru

1	Ön planda olmanın önemli olduğunu düşünürüm.	0	1	2	3
2	Benim gibi olan çocuklar daha fazlasını hak ederler.	0	1	2	3
3	Sınıfımızda ben olmazsam sınıfımız daha az eğlenceli olurdu.	0	1	2	3

EK 3- ÇOCUKLAR İÇİN MADDİ DEĞERLER ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneği işaretleyiniz. Her ifadeye mutlaka **TEK** yanıt veriniz ve kesinlikle **BOŞ** bırakmayınız.

1: Hiç katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Katılıyorum, 4: Tamamen Katılıyorum

1	Pahalı şeylere sahip olmam önemlidir.	1	2	3	4
2	Çok paraya sahip olmam önemlidir.	1	2	3	4
3	Pahalı kıyafetlere sahip olmam önemlidir.	1	2	3	4
4	Pahalı markalı eşyalara sahip olmam önemlidir.	1	2	3	4
5	Birçok şey alabilmem önemlidir.	1	2	3	4

ÖZGEÇMİŞ

1970 yılında Trabzon'da doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Trabzon'da tamamladı. 1998 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. 1999 yılında Giresun Üniversitesi'nde formasyon eğitimi aldı. 17 yıldır MEB'e bağlı devlet ve özel okullarda sınıf öğretmenliği yaptı.

Şu anda Doğa Okulları'nda sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

